

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA QEVERIA E KOSOVËS - VLADA KOSOVA - GOVERNMENT OF KOSOVO MINISTRIA E BUJQËSISË, PYLLTARISË DHE ZHVILLIMIT RURAL MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA MINISTRY OF AGRICULTURE, FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT Arkivi Qendror - Centralno Arhivo - Central Archive	
Nr./Br.No.	4357
Nr. i fq./Br. Str./No. pg.	188+572
Data/Datum/Date:	19.10.2023
PRISHTINË - PRISTINA - PRISTINA	

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja
Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development

Ministri i Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural,

Në mbështetje të nenit 8 paragrafi 5, nenit 15 paragrafi 7 të Ligjit Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.8/29 Mars 2023), nenit 14 paragrafi 7 të Ligjit Nr.08/L-193 Mbi Ndarjet Buxhetore për Buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023, nenit 4 paragrafi 1 nenparagrafi 1.11, Shtojca 1, pika 11 te rregullores (QRK) Nr. 14/2023 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive (16.08.2023) si dhe nenin 11 paragrafi 1, nënparagrafi 1.3, të Ligjit Nr.08/L-117 Për Qeverinë e Republikës së Kosovës (Gazeta Zyrtare, Nr.34/18 Nëntor 2022),
Nxjerr:

UDHËZIM ADMINISTRATIV (MBPZHR) - NR.14/2023
PËR MASAT DHE KRITERET E PËRKRAHJES PËR ZHVILLIM RURAL PËR
VITIN 2023

KAPITULLI I

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Me këtë Udhëzim Administrativ përcaktohen parimet, kushtet, procedurat, kriteret e pranueshmerisë dhe kriteret e përzgjedhjes për zbatimin e masave të Programit të Zhvillimit Rural, të miratuara për vitin 2023.

Neni 2
Fushëveprimi

1. Dispozitat e këtij udhëzimi administrativ janë të detyrueshme për Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, aplikuesit dhe përfituesit nga Masat e Zhvillimit Rural.

2. Ky Udhëzim Administrativ përcakton përkrahjen për masat dhe nën-masat e Programit për Zhvillim Rural (PZHR) 2023.

Neni 3 Përkufizimet

1. Shprehjet dhe shkurtesat e përdorura në këtë Udhëzim Administrativ kanë këto kuptime:
  - 1.1. **“MBPZHR”** - nënkupton Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural;
  - 1.2. **“ARBK”** - nënkupton Agjencinë për Regjistrimin e Bizneseve në Kosovë;
  - 1.3. **“AZHB”** - nënkupton Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë,
  - 1.4. **“PZHR 2023”** – nënkupton Programin për Zhvillimin Rural për vitin 2023;
  - 1.5. **“Masa 1”** - nënkupton investimet në asetet fizike në ekonomitë bujqësore;
  - 1.6. **“Masa 3”** - nënkupton investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore;
  - 1.7. **“Masa 7”** - nënkupton diversifikimin e fermave dhe zhvillimin e bizneseve;
  - 1.8. **“Masa 5”** - nënkupton përgatitjen dhe zbatimin e strategjive zhvillimore lokale - Qasja LEADER;
  - 1.9. **“Thirrja për aplikim”** - nënkupton njoftimin publik për pranimin e aplikimeve;
  - 1.10. **“Aplikues”** - nënkupton personin fizik apo juridik, i cili aplikon për të përfutur projekt në PZHR 2023;
  - 1.11. **“Aplikacioni”** - nënkupton formularin e plotësuar për aplikim me të gjitha dokumentet e kërkuara nga AZHB;
  - 1.12. **“Projekt”** - nënkupton dokumentin që parasheh investimin e planifikuar për përkrahje nga PZHR 2023, të dorëzuar nga aplikuesi;
  - 1.13. **“Përzgjedhja”** - nënkupton selektimin e projekteve, sipas pikëve të renditura;
  - 1.14. **“Kriteret e përzgjedhjes”** - nënkupton kriteret që Autoriteti Menaxhues duhet t'i përcaktoj, për të siguruar prioritetet e financimit të projekteve më të mira që adresojnë nevojat e identifikuara në analizën SWOT dhe objektivat e përcaktuara në PZHR 2023;
  - 1.15. **“Përfitues”** - nënkupton personin fizik apo juridik, i cili është përzgjedhur përfitues pas vlerësimit të aplikimit, nënshkrimit të kontratës dhe financimit të projektit nga MBPZHR;
  - 1.16. **“Shkalla e përkrahjes publike”** - nënkupton kontributin nga buxheti publik për zbatimin e projektit;

- 1.17. **“Kontrata”** - nënkupton kontratën që nënshkruhet në mes të përfituesit dhe AZHB-së për zbatimin e projektit të përfituar;
- 1.18. **“Shpenzimet e pranueshme”** - nënkupton shpenzimet që përkrahen me mjete financiare;
- 1.19. **“Pemë drufrutore”** - nënkupton molla, dardha, kumbulla, vishnja, arra, lajthia, gështenja, qershia, kajsia, pjeshka, ftoni;
- 1.20. **“Pemë manore”** - nënkupton dredhëza, mjedra, manaferra dhe boronica;
- 1.21. **“Periudha e zbatimit të projektit”** - nënkupton periudhën për zbatimin e afatit të projektit të përcaktuar në udhëzim administrativ dhe kontratën e nënshkruar mes përfituesit dhe AZHB;
- 1.22. **“Kërkesa për pagesë”** - nënkupton parashtrimin e kërkesës për pagesë për shpenzimet e pranueshme, të dëshmuara me fatura valide për shpenzimet e realizimit të projektit;
- 1.23. **“Ex-post kontrolli”** - nënkupton kontrollin në terren të investimeve pas zbatimit të projektit të bashkefinancuar nga Programi i Zhvillimit Rural nëse projekti është duke ju përmbajtur kushteve të kontratës të lidhura mes AZHB dhe përfituesit.
- 1.24. **“NIF”** - nënkupton Numrin Identifikues të Fermës;
- 1.25. **“PJDP”**-nënkupton produktet jodrusore të pyllit;
- 1.26. **“BMA”**-nënkupton bimët mjeksore aromatike;
- 1.27. **“Ferma”**- nënkupton njësin prodhuese në aspektin teknik dhe ekonomik e cila menagjohet nga fermeri në të cilin zhvillohen aktivitete bujqësore dhe aktivitete të zhvillimit rural;
- 1.28. **“Zgjerimi”**- nënkupton zgjerimin e objektit egzistues.
- 1.29. **“RRIK”** – nënkupton Regjistrin e regjistrimit dhe Identifikimit të Kafsheve
- 1.30. **“GLV”** – nënkupton Grupet Lokale të Veprimit

Neni 4 Masat e përkrahura

1. Masat e përkrahura janë:

- 1.1. Masa 1 - Investimet në asetet fizike në ekonominë bujqësore;
- 1.2. Masa 3 - Investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore;
- 1.3. Masa 7 - Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i bizneseve;
- 1.4. Masa 5 - Përgatitja dhe zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal – Qasja LEADER.

Neni 5

Shtrirja gjeografike

Programi i Zhvillimit Rural 2023 përfshinë tërë territorin e Republikës së Kosovës.

Neni 6

Kriteret e perbashketa për masa

1. Këto kriteret vlejnë për Masen 1 - Investimet në asetet fizike në ekonomitë bujqësore, Masen 3 - Investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe Masen 7 - Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i bizneseve:

1.1. Të gjithë përfituesit e projekteve të zhvillimit rural obligohen t'i mirëmbajnë investimet e tyre sipas projektit të miratuar gjatë pesë (5) vjetëve pas datës së ekzekutimit të pagesës, aq sa zgjatë periudha monitoruese dhe të bashkëpunojnë me zyrtarët e MBPZHR-së, AZHB-s, auditorit, organizatave dhe institucioneve të tjera me kërkesë të AZHB-s. Kushtet e financimit do të përcaktohen më hollësisht në kontratë në mes të përfituesit dhe AZHB-së .

1.2. Nëse nuk i mirëmban investimet, përfituesi obligohet ta kthejë shumën e financuar të përkrahjes publike.

1.3. Te gjithë përfituesit të projekteve të zhvillimit rural pas finalizimit të investiveve duhet të kenë projektin funksional sipas planit të biznesit, PZHR dhe kriterëve të këtij Udhezimi Administrativ.

1.4. Kërkesa për pagesë refuzohet për projekte të cilat nuk kanë finalizuar ndonjë aktivitet për të cilin është poentuar gjatë procesit të vlerësimit.

1.5. Përfituesit nuk mund t'i jepet një projekt i ri nëse projektet e mëparshme nuk janë përfunduar në përputhje me kontratën e nënshkruar me AZHB-në;

1.6. Projektet e financuara nga Programi i Zhvillimit Rural 2023 nuk bën të jenë të financuara edhe nga Zyra e BE-së në Kosovë apo ndonjë donator tjetër publik vendor ose ndërkombëtar;

1.7. Në rast se përfituesi ka përfituar përkrahje për projektin e njëjtë edhe nga ndonjë donator tjetër, atij nuk i jepet përkrahja ose nëse e ka marrë atë, ai do të detyrohet t'i kthejë mjetet e marra, si dhe ndaj tij do të zbatohen masat ndëshkimore në përputhje me legjisllacionin në fuqi;

1.8. Aplikuesit nuk mund t'i jepet një projekt i ri nëse nuk e ka përfunduar investimin paraprak. Nëse përfituesi potencial ka qenë paraprakisht përfitues i ndonjë projekti nga MBPZHR në pesë (5) vite të fundit dhe ndodhet në periudhën monitoruese, para nënshkrimit të kontratës së re me AZHB duhet të bëjë një kontroll në mënyrë që të bëhet verifikimi të projektit të mëparshëm. Nëse projekti nuk është mirëmbajtur dhe/ose nuk është funksional nuk mund të lidhet kontrata e re;

1.9. Të gjithë përfituesit të cilët në planin e biznesit të tyre kanë deklaruar se do të krijojnë vende të reja të punës dhe për këtë kanë përfituar pikë gjatë vlerësimit duhet të i krijojnë ato dhe të dëshmoj me pagesën e kontributit pensional dhe tatimet në paga duke filluar së paku nga muaji i fundit para kërkesës për pagesën e fundit.

1.10. Përfituesit janë të obliguar të mbajnë këto vende pune të plotësuara me punëtor me orar të plotë, aq sa zgjatë periudha monitoruese.

1.11. Fermat ose ndermarrjet të cilat posedojnë dy NIF-a me asete të njëjta në regjistrin e fermes refuzohen. Të dhënat e NIF-it duhet të jenë të përditësuara.

1.12. Aplikuesi nuk mund të përfitojë një projekt nëse është në kundërshtim me Ligjin Nr.06/L-011 për Parandalimin e Konfliktit të Interesit në Ushtrimin e Funkcionit Publik.

1.13. Zbatimi i projektit /fillimi i investimeve mund të bëhet vetëm pas nënshkrimit të kontratës me AZHB-në. Pagesa e ndihmës publike do të bëhet në bazë të kërkesës për pagesë dhe kushteve të kërkuara në kontratë.

1.14. Pagesa për këto masa bëhet në dy këste, pjesa e parë e përkrahjes publike në vlerë prej 50% bëhet në formë të paradhënies pas nënshkrimit të kontratës me përfituesin, me kusht të sigurimit të garancionit bankar, ndërsa pjesa tjetër e mbetur prej 50%, paguhet pas verifikimit të përfundimit të investimit të përgjithshëm;

1.15. Garancioni bankar duhet të sigurohet vetëm për paradhënien prej 50% të përkrahjes publike;

1.16. Garancioni bankar duhet të sigurohet për periudhën kohore deri sa të realizohet pagesa e fundit nga AZHB-ja, respektivisht deri te vendimi i fundit nga Komisioni i Ankesave. Çdo kërkesë për afat shtesë duhet të mbulohet me garancion bankar.

2. Kërkesat e aplikimit për mbështetje

2.1. Kërkesat e përgjithshme në vijim zbatohen, përveç nëse kërkohet ndryshe në përshkrimin e masës.

2.2 Të gjithë aplikuesit që aplikojnë për mbështetje nga PZHR duhet të dorëzojnë formularët e aplikimit të lëshuar nga Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë për masa të veçanta dhe të kompletojnë dokumentet e kërkuara.

2.3 Në aplikacion duhet të përfshihen aktivitetet dhe shpenzimet e pranueshme lidhur me projektin për të cilin aplikohet.

2.4 Aplikuesi mund të aplikojë në masa të ndryshme të programit. Aplikuesi mund të aplikojë vetëm me një projekt brenda vitit;

2.5 Nëse aplikacioni aprovohet, aplikuesi duhet të përfundojë këtë projekt para se të aplikojë për projektin tjetër.

3. Kushtet për zbatimin e masave të PZHR

3.1. Në rastin e aktiviteteve të ndërtimit/renovimi/zgjerimi aplikuesit duhet të dorëzojnë kopjet e vizatimeve të projektit dhe koston e vlerësuar të punimeve dhe materialeve të parashikuara.

3.2. Aktivitetet e ndërtimit/renovimi/zgjerimit duhet të jenë në pajtueshmëri me standardet e përcaktuara të Komunës në përputhje me planet urbane dhe hapësinore dhe standardet tjera të aplikueshme të Komunës;

3.3. Aplikuesi duhet të dëshmojë se ai/ajo është pronar i tokës/ndërtesës ku do të bëhet investimi apo që ka të drejtë të përdorë/e marre me qira atë për të paktën 10 vjet. Kontratat e nënshkruar dhe te noterizuara për qiramarrje para periudhës se aplikimit, duhet te mbulojnë periudhën kohore për se paku 5 vite nga dita e aprovimit.

3.4. Tokat pyjore (sipas certifikatës së pronësisë) nuk pranohen si tokë bujqësore. Tokat e privatizuara nga AKP-ja, të cilat në certifikatën e pronës paraqiten si “tokë e marrë me qira për 99 vjet” trajtohen si tokë në pronësi të privatizuesit.

3.5. Aplikuesi nuk duhet të ketë detyrime të papaguara ndaj shtetit, detyrimeve fiskale, tatimet në pronë ose në të ardhura ose ndonjë obligim tjetër ndaj shtetit.

KAPITULLI II

MASA 1

INVESTIMET NË ASETET FIZIKE NË EKONOMITË BUJQËSORE

Neni 7

Përfituesit

1. Përfituesit përfundimtar:

1.1 Përfituesit nën këtë masë janë fermerët, sipas përkufizimit në Ligjin Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural;

1.2 Të gjithë aplikuesit e kësaj mase duhet të jenë të regjistruar në Regjistrin e Fermës; Certifikata e Numrit Identifikues të Fermës (NIF) duhet të jetë në emër të aplikuesit.

1.3 Nëse aplikuesi ka biznesin aktiv dhe është i regjistruar në ARBK duhet të aplikoj si person juridik dhe certifikata e NIF-it duhet të jetë në emër të ndërmarrjes. Ndërmarrja duhet ta ketë kodin për aktivitetin përkatës para aplikimit.

1.4. Të gjithë përfituesit e projekteve të zhvillimit rural obligohen t'i mirëmbajnë investimet e tyre sipas projektit të miratuar gjatë 5 viteve pas ekzekutimit të pagesës së fundit nga AZHB.

1.5. Nëse nuk i mirëmban investimet, përfituesi obligohet ta kthejë shumën e financuar të përkrahjes publike.

1.6. Aplikanti mund të aplikojë sërish vetëm pasi të ketë përfunduar zbatimin e projektit aktual.

2. Kriteret e përbashkëta të pranueshmërisë.

2.1. Nëse aplikuesi është person fizik, ai duhet të jetë së paku 18 vjeç, por që nuk i ka mbushur 65 vjet. Në rastin e ndërmarrjeve ky kriter nuk aplikohet;

2.2. Personi fizik duhet ta ketë të përfunduar së paku shkollimin e detyrueshëm elementar (8 ose 9 vjeçar);

2.3. Aplikuesi duhet të ketë se paku dy (2) vjet përvojë pune në lëmin në të cilën aplikon, kurse ata që nuk kanë përvojë pune dy vjeçare, duhet të ndjekin kurse trajnimi me së paku

20 orë mësimi në fushën për të cilën aplikojnë, e të cilat do t'i përfundojnë para kërkesës për pagesën e fundit;

2.4. Në rastin e ndërmarrjeve, kërkesa vlen për pronarin, për të punësuarin ose për personin e autorizuar të ndërmarrjes. I punësuar i ndërmarrjes ose personi i autorizuar duhet të ketë kontratë pune së paku edhe për pesë (5) vite pas momentit të aplikimit;

2.5. Aplikuesit duhet t'i kenë të rregulluara detyrimet tatimore:

2.5.1 Personat fizik, tatimin në pronë, kurse;

2.5.2 Ndërmarrjet, tatimin në të ardhura të korporatave;

2.6. Nëse toka ose ndonjë pronë tjetër në të cilën do të bëhet investimi është në bashkëpronësi, aplikuesi duhet të sjellë pëlqimin e bashkëpronarëve me kopje të letërnjoftimeve;

2.7. Në rast se toka në certifikatën e pronësisë është mal ose tokë pyjore dhe në terren është tokë bujqësore, aplikuesi duhet paraprakisht ta ndërroj destinimin e tokës në kadastrë dhe pastaj të aplikoj;

2.8. Në rastet e tokave të marra me qira nga APK apo AKP pranohen edhe tokat pyjore me kusht që në aplikacion të bashkëngjitet një vërtetim nga APK apo AKP se toka në fjalë është tokë bujqësore;

2.9. Përfituesit të cilët në planin e biznesit janë zotuar të kenë të punësuar, duhet të regjistrohen në ARBK së paku si Biznes Individual, SHPK-të;

2.10. duhet të kontraktojnë asetet e paraqitura në aplikacion dhe të gjitha pagesat duhet të bëhen nga llogaria biznesit;

2.11. Të bëhet digjitalizimi në vendin ku bëhet investimi;

2.12. Te gjithë aplikuesit obligohen që në planin e tyre të biznesit të dëshmojnë angazhimin e një studenti për një (1) vite;

2.13. Të gjithë përfituesit e projekteve në vlerë mbi 50,000 euro, janë të obliguar që së paku për 1 vit kalendarik nga dita e nënshkrimit të kontratës, të angazhojnë së paku një student në vitin e fundit apo të posadiplomuar nga shkencat bujqësore ose agroekonomi, me qëllim të realizimit të praktikës së punës. Personi i angazhuar duhet të jete me përgatitje profesionale të njëjtë ose të përafërt me sektorin, e dëshmuar përmes kontratës të noterizuar.

3. Qëndrueshmëria ekonomike

3.1. Aplikuesi duhet të dëshmojë qëndrueshmërinë ekonomike të fermës përmes plani të biznesit, për rezultatet që synon të arrije deri në fund të periudhës së investimeve;

- 3.2. Kriteret që do të përdoren nga AZHB për të vlerësuar qëndrueshmërinë ekonomike janë rrjedha e parasë dhe kthimi i investimit, dhe pasqyra financiare për persona juridik ndërsa për persona fizik qarkullimi bankar për projekte mbi 50.000 euro;
- 3.3. Në rastet kur vlera e propozuar e projektit është mbi 50,000 euro, atëherë aplikuesi duhet të sjellë dëshmi mbi gjendjen financiare të tij. Në rastet kur aplikuesi vec është subjekt i regjistruar juridik, ai duhet që si dëshmi të ofroj pasqyrat e të ardhurave gjithëpërshirëse nga viti paraprak. Dëshmia financiare konsiston në se paku 50% të qarkullimit të vlerës së bashkefinancimit nga ana e përfituesit;
- 3.4. Në rastet kur aplikuesi është person fizik, i njëjti duhet të dëshmojë gjendjen në llogarinë e tij bankare për periudhën e fundit 6 mujore, se paku 25% të qarkullimit të vlerës së bashkefinancimit nga ana e përfituesit;
- 3.5. Mënyra se si dëshmohet qëndrueshmëria ekonomike do të shpjegohet në udhëzuesin për aplikuesin i cili përgatitet nga AZHB;
- 3.6. Fondet e AZHB-së të dhëna për përfituesin duhet të merren parasysh kur llogaritet qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit;
- 3.7. Në rast të investimeve janë më të vogla ose baras me 20.000 euro, një formë e thjeshtuar e një plani të biznesit ose projekt-propozimi, mund të pranohet, duke ruajtur parashikimet e qëndrueshmërisë financiare/ekonomike;
- 3.8. Aplikuesi duhet ta dorëzojë projekt/propozimin sipas modelit që do të publikohet në web-faqet e AZHB-së dhe MBPZHR-së. Projekti propozimi duhet të përfshi rrjedhën e parasë dhe tabelën e kthimit të investimit;
- 3.9. Për projektet investuese në të cilat investimet e pranueshme janë më të mëdha se 20,000 €, aplikuesit duhet ta dorëzojnë një plan të biznesit sipas modelit që do të publikohet në web-faqet e AZHB-së dhe MBPZHR-së;
- 3.10. Plani i biznesit është dokumenti kryesor për vlerësimin e qëndrueshmërisë ekonomike;
- 3.11. Investimet e planifikuara duhet të jenë në përputhje me kapacitetin prodhues. Gjatë vlerësimit të aplikacioneve, duke u bazuar në planin e biznesit, zyrtarët e AZHB-së janë të obliguar të refuzojnë pjesën e investimeve të cilat janë në kundërshtim me këtë parim. Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare vlerësohet në bazë të projekt-propozimit ose planit të biznesit. Plani i biznesit duhet të tregojë qëndrueshmërinë ekonomike të fermës/ndërmarrjes në fund të realizimit të investimit.

4. Standardet kombëtare/BE

- 4.1. Standardet kombëtare për shëndetin e kafshëve, mirëqenien e kafshëve dhe mbrojtjen e mjedisit janë paraqitur në udhëzuesin për aplikues;
- 4.2. Ato duhet të përmbushen më së voni para kërkesës për pagesën e fundit dhe verifikohen me rastin e kontrollit të personit zyrtar në vendin e investimit;

4.3. Në rast të investimeve në pemishte dhe vreshta të reja, para nënshkrimit të kontratës për bashkëfinancim, përfituesi i grantit duhet të sjellë analizat kimike dhe fizike të tokës me rekomandim pozitiv për përshtatshmërinë për investimin e paraparë. Në rast se rekomandimi është negativ refuzohet dhënia e grantit.

5. Kriteret tjera të pranueshmërisë

5.1. Përfituesit e projekteve me vlerë të investimeve të pranueshme në vlerë më të madhe se 30,000 €, ose përfituesit të cilët në planin e biznesit kanë deklaruar punëtor të rinj dhe për të cilët janë poentuar, para nënshkrimit të kontratës me AZHB-në, duhet t'i regjistrojnë ndërmarrjet si person juridik apo biznes individual dhe investimet/shpenzimet e zbatimit të projektit duhet të faturohen në emër të biznesit;

5.2. Projektet e financuara nga Programi i Zhvillimit Rural 2023 nuk lejohet të jenë të financuara edhe nga Zyra e BE-së në Kosovë apo ndonjë donator tjetër publik vendor ose ndërkombëtar. Në rast se vërtetohet se përfituesi ka përfituar përkrahje për projektin e njëjtë edhe nga ndonjë donator tjetër, atij nuk i jepet përkrahja ose nëse e ka marrë atë, ai do të detyrohet t'i kthejë mjetet e marra, si dhe ndaj tij do të zbatohen masat ndëshkimore në përputhje me ligjin;

5.3. Aplikuesit nuk mund t'i jepet një projekt i ri nëse nuk e ka përfunduar investimin paraprak;

5.4. Nëse përfituesi potencial ka qenë paraprakisht përfitues i ndonjë projekti nga MBPZHR në (5) pese vite të fundit dhe ndodhet në periudhën monitoruese, para nënshkrimit të kontratës së re me AZHB duhet të bëjë një kontroll në mënyrë që të bëhet verifikimi të projektit të mëparshëm. Nëse projekti nuk është mirëmbajtur dhe/ose nuk është funksional nuk mund të lidhet kontrata e re;

5.5. Të gjitha asetet që kanë të bëjnë me investimin dhe për të cilat ka rubrika përkatëse në aneksin e NIF-it duhet të jenë të regjistruara në Regjistrin e Fermës;

5.6. Të gjitha kontratat e qiramarrjes duhet të jenë të noterizuara apo të vërtetuara nga gjykata, përveç kontratave të qiramarrjes me Agjencionin e Pyjeve të Kosovës (APK), Agjencionin e Kosovës për Privatizim (AKP) dhe me Komuna të cilat nuk ka nevojë të jenë të noterizuara;

5.7. Tokat e privatizuara nga AKP-ja, të cilat në certifikatën e pronës paraqiten si "tokë e marrë me qira për 99 vjet" trajtohen si tokë në pronësi të privatizuesit. Edhe tokat e blera nga privatizuesit trajtohen si tokë në pronësi të blerësit;

5.8. Tokat me komasacion të papërfunduar pranohen me vendime të organit kompetent, pra edhe pa certifikatë të pronës;

5.9. Vendi/Toka nën hipotekë ku realizohet investimi, nuk është e pranueshme për investim, qoftë në pronësi apo e marrë me qira;

5.10. Nëse nga një parcelë është dhënë me qira vetëm një pjesë e saj, aplikuesi para aplikimit duhet të bëjë digjitalizimin e pjesës së dhënë me qira dhe një kopje fizike të pjesës së digjitalizuar t'ia bashkojë dosjes së aplikimit;

5.11. Në rast se ngastrat janë ngjitur fizikisht me njëra-tjetrën pranohen si një ngastër, qoftë edhe në rastet kur njëra është me qira dhe tjetra në pronësi;

5.12. Në rastin e projekteve që parashohin ndërtim, zgjerim, renovim ose vetëm në pajisje aplikuesit me rastin e aplikimit duhet të dorëzojnë;

5.12.1 Certifikatën e pronësisë - Fletën poseduese të parcelës në të cilën do të bëhet investimi;

5.12.2 Në raste kur toka/objekti është marrë me qira, fleta poseduese e tokës ku është toka/objekti duhet me qenë në emër të qiradhënësit.

5.12.3 Në rast se toka/objekti është marrë me qira, kërkohet kontrata e noterizuar e qirasë për së paku 10 vjet.

5.12.4 Nëse kontratat është nënshkruar dhe noterizuara para datës së aplikimit, duhet të mbulojë periudhën kohore për së paku 5 vite nga dita e aprovimit, me kusht që kontrata të jetë e ndërlidhur me investimin /aktivitetin paraprak.

5.12.5 Kontrata e noterizuar duhet të përmbajë edhe pëlqimin e pronarit (qiradhënësit), për investimin që do të bëhet në tokën/objektin e tij;

5.12.6 Nëse toka/objekti në të cilën do të bëhet investimi është në bashkëpronësi aplikuesi duhet të sjellë pëlqimin e bashkëpronarëve dhe kopjet e letërnjoftimeve;

5.12.7 Kopjen e planit të parcelës ku do të bëhet investimi;

5.12.8 Kopjen e skicave të objektit.

5.13. Përpos këtyre dokumenteve, në rast të ndërtimit, zgjerimit apo renovimit të objekteve nevojiten edhe këto dokument shtesë:

5.13.1. Parallogarita e shpenzimeve të materialit dhe të punëve të parapara;

5.13.2. Dokument i përgatitur i veçantë (jo pjesë e planit të biznesit) nga aplikuesi vetë ose me ndihmën e ndërtuesit;

5.13.3. Pëlqimin e Komunës që dëshmon se në rast të dhënies së grantit, aplikuesi mund të marrë leje ndërtimi për parcelën ku planifikohet investimi;

5.13.4. Lejen për ndërtim nga organi kompetent (Komuna) për parcelen ku planifikohet të realizohet investimi. Nuk kërkohet për projektet e rinovimit;

5.13.5. Në rast të ndërtimit, zgjerimit apo renovimit të objekteve, të ngritjes së pemishtes, vreshtit dhe / apo vendosjes së sistemit të ujitjes në toka të marra me qira, kontrata për qiramarrje duhet të jetë për së paku 10 vjet duke llogaritur nga viti i aplikimit. Kontratat e

nënshkruar dhe te noterizuara për qiramarrje para periudhës se aplikimit, duhet te mbulojnë periudhën kohore për se paku 5 vite nga dita e aprovimit; me kusht qe kontrata te jet e ndërlidhur me investimin /aktivitetin paraprak.

5.13.6. Kontrata duhet të përmbajë edhe pëlqimin e pronarit (qiradhënësit), për investimin që do të bëhet në tokën e tij;

5.13.7. Kontrata për qiramarrje nuk kërkohet vetëm në rastet kur pronari i tokës dhe aplikuesi janë ne bashkëpronësi, në marrëdhënie bashkëshortore apo në vijë të drejtë të gjakut pa kufij (p.sh.: stërgjyshërit, gjyshërit, prindërit, fëmijët, nipërit, mbesat në bazë të ligjit në fuqi) dhe kjo dëshmohet përmes certifikatës së martesës apo certifikatës së lindjes apo certifikatës së vdekjes. Po ashtu, aplikuesi duhet të plotësojë Deklaratën nën betim, me të cilën dëshmon se ai është trashëgimtar potencial i tokës;

5.13.8. Përfituesi, me rastin e parashtrimit të kërkesës për pagesë në AZHB, njëkohësisht duhet të dorëzojë edhe lejen për ndërtim nga organi kompetent i Komunës në rast të ndërtimit apo zgjerimit;

5.13.9. Të gjithë përfituesit të cilët në planin e biznesit të tyre kanë deklaruar se do të krijojnë vende të reja të punës dhe për këtë kanë përfituar pikë gjatë vlerësimit duhet të i krijojnë ato dhe të dëshmojë me pagesën e kontributit pensional dhe tatimet në paga duke filluar së paku nga muaji i fundit para kërkesës për pagesën e fundit. Përfituesit janë të obliguar të mbajnë këto vende pune të plotësuara me punëtor me orar të plotë aq sa zgjatë periudha monitoruese.

5.14. Para kërkesës për pagesë në Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë, përfituesi duhet të dorëzojë:

5.14.1 Lejen për ndërtim nga organi kompetent (Komuna) për parcelen ku planifikohet të realizohet investimi. Nuk kërkohet për projektet e rinovimit;

5.14.2 Në rastet të ndërtimeve/zgjerimeve me sipërfaqen të bazës mbi 10m² kërkohet leja e ndërtimit;

6. Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtitëshme

6.1. Në kuadër të këtij investimi mbështetet prodhimi i energjisë elektrike nga burimet ripërtitshme për "vetë-konsum"(energji elektrike e prodhuar/depozituar në rrjet është mesatarisht e barabartë me energjinë elektrike të shpenzuar gjatë vitit). Kjo justifikohet me faktin se, meqenëse energji elektrike nuk mund të ruhet, ajo nëse nuk harxhohet, mund të lëshohet në rrjet, rrjeti i energjisë elektrike mund të konceptohet si një vend depozitimi për energjinë elektrike ku futet dhe tërhiqet gjatë vitit në sasi të ngjashme dhe me një ritëm të ndryshëm;

6.2. Vetë-konsumi duhet të kontrollohet në fazën në të cilën paraqitet/vlerësohet një projekt. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë i impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") nuk tejkalon 120% të konsumit mesatar prej 3 vitesh të ekonomisë familjare.

6.3. Në rastin e fermave të reja ose në rastet e fermave që kanë ndryshuar në mënyrë thelbësore madhësinë e veprimtarisë së tyre në tre vitet e fundit, konsumi i pritshëm duhet të vlerësohet nga AZHB-ja.

7. Shkalla e përkrahjes publike

7.1. Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt brenda kësaj mase është 10,000 €;

7.2. Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt është 100,000 euro;

7.3. Përkrahja maksimale publike për periudhën e zbatimit të PKBZHR (2023 – 2027) për Masën I është 240,000 € për përfitues;

7.4. Aplikuesi mund të aplikoj me disa projekte gjatë periudhës së zbatimit të Programit në vite të ndryshme, me kusht që projektet e mëhershme të jenë përfunduar me sukses dhe përkrahja publike të mos tejkaloj shumën nga nenparagrafi 7.3;

7.5. Mbështetja publike për projekt është 60%;

7.6. për investime në zona malore +5;

7.7. për investime në asete fizike të ekonomive bujqësore në pronësi të fermerëve të rinj +5;

7.8. Shpenzimet për përgatitjen e planit të biznesit apo projekt-propozimit nuk mund ta tejkalojnë vlerën prej 3% të shpenzimeve të pranueshme, por jo më shumë se 1,500 euro. Në rast të investimeve që parashohin ndërtim të stallave apo depove për ruajtjen e pemëve dhe perimeve, shpenzimet për arkitekt dhe inxhinier, leje dhe licenca të ndryshme janë të pranueshme deri në vlerën 7% të shpenzimeve të pranueshme, por jo më shumë se 3000 €;

7.9. Secili përfitues i projekteve mbi vlerë 50,000 euro, ka për obligim të angazhojë një student të drejtimit universitar bujqësor dhe agroekonomisë, për 1 vit kalendarik. Vlera minimale e pagesës për angazhimin 1 vjeçar të studentit të jetë 2,400 euro e përkrahjes publike. Personi i njëjtë nuk lejohet të angazhohet në më shumë se në një projekt dhe duhet të jetë i sektorit përkatës ose të përafërt.

8. Shpenzimet e përbashkëta të pranueshme

8.1. Shpenzimet për përgatitjen e planit të biznesit apo projekt-propozimit nuk mund ta tejkalojnë vlerën prej 3% të shpenzimeve të pranueshme, por jo më shumë se 1,500 euro;

8.2. Në rast të investimeve që parashohin ndërtim të stallave apo depove për ruajtjen e pemëve dhe perimeve, shpenzimet për arkitekt dhe inxhinier, leje dhe licenca të ndryshme janë të pranueshme deri në vlerën 7% të shpenzimeve të pranueshme, por jo më shumë se 3,000 €;

8.3. Shpenzimet për tarifën e arkitekteve, inxhinierëve, studime fizibiliteti, konsulence për përgatitjen e planit të biznesit do të jenë të pranueshme vetëm nëse janë kryere nga profesionist dhe kompanitë të specializuara të fushës.

8.4. Si shpenzim i pranueshëm për te gjitha nen-masat do te jete edhe angazhimi i një studenti ne vitin e fundit apo te posa diplomuari ne fushën e bujqësisë dhe agroekonomise.

8.5. Vlera e mbështetjes nga MBPZHR do te jete 2,400 € përkrahje publike brenda një viti kalendarik.

8.6. Te gjitha shpenzimet tjera të pranueshme janë të kufizuara në ato që janë përfshirë në Listën e Investimeve të Pranueshme për Masën 1.

9. Investimet tjera

9.1. Blerjen e makinave dhe pajisjeve të reja, përfshirë softuerin kompjuterik me çmime të tregut. Arsyeshmëria e investimeve në makineri, në pajisjet e TI-së si dhe softuerët duhet të arsyetohen mirë në planin e biznesit;

9.2. Investimet për blerje të traktorit do te pranohen vetëm në ato raste kur kanë korelacion të ngushtë me madhësinë/fuqisë së traktorit dhe ngarkesës së punës/madhësisë së fermës/kapacitet prodhues të prezantuara dhe arsyetuar mirë në planin e biznesit (shih udhëzuesin për fermerë "Tabela fuqia maksimale e traktorëve sipas sektorëve dhe madhësisë/kapacitetit)

9.3. Një listë e detajuar e shpenzimeve të pranueshme në kuadër të kësaj mase do të paraqitet në listën e shpenzimeve të pranueshme për masën 1.

10. Afati i zbatimit

10.1. Afati i zbatimit të projekteve të kësaj mase është 90 ditë kalendarike, përveç për projekte që parashohin ndërtim të stallës apo të depos me ç 'rast afati i zbatimit është 120 ditë kalendarike nga dita e nënshkrimit të kontratës me AZHB-në dhe për sektorin e rrushit, për projektet e të cilit afati i implementimit është 300 ditë nga dita e nënshkrimit të kontratës me AZHB-në, për shkak të periudhës pranverore të mbjelljes së rrushit.

10.2. Pas afatit të zbatimit, përfituesi ka edhe 15 ditë shtesë për përgatitjen e dokumentacionit dhe paraqitjen e kërkesës për pagesë.

10.3. AZHB mund të zgjasë afatin e zbatimit për më shumë se 30 ditë, nëse ka arsye të qëndrueshme për këtë, siç janë kushtet e papërshtatshme klimatike, sjellja e ndonjë makinerie specifike prej ndonjë vendi tjetër.Periudha e fillimit te implementimit përcaktohet me kontrate.

KAPITULLI III

NËNMASAT

III.I. SEKTORI I PEMËVE

Neni 8

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë për sektorin e pemeve - **molla, dardha, kumbulla, vishnja, arra, lajthia, gështenja, qershia, kajsia, pjeshka, ftoni, dredhëza, mjedra, manaferra, boronica dhe aronia**

1.1. Në momentin e aplikimit për investime në sektorin e pemëve, aplikuesit duhet të dëshmojnë se kanë sipërfaqe të tokës bujqësore në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira, së paku 1 hektar për pemë drufrutore (molla, dardha, kumbulla, vishnja, arra, lajthia, qershia, gështenja, kajsia, pjeshka, dhe ftoni) dhe/ose 0.25 hektar për pemë manore (dredhëza, mjedra, boronica, manaferra dhe aronia). Sipërfaqja minimale e ngastrës për pemë manore duhet të jetë 0.10 hektar dhe për pemë drufrutore 0.35 hektar;

1.2. Përfituesit për ngritje të pemishteve të reja, para kërkesës për pagesë, nëse blejnë fidanë të prodhuar në Kosovë, duhet të dorëzojnë kopjen e certifikatës fito-sanitare mbi gjendjen shëndetësore të materialit fidanor që përmbush kriterin CAC (Conformitas Agraria Communitatis) dhe kopjen e licencës së prodhuesit, kurse ata që blejnë fidanë të importuar nga vendet e BE-së, duhet të dorëzojnë kopjen e certifikatës fito-sanitare mbi gjendjen shëndetësore të materialit fidanor që përmbush së paku kriterin CAC të lëshuar nga prodhuesi, certifikatën për prejardhjen e origjinës dhe lejen e importit të ndërmarrjes importuese;

1.3. Fidanët e mbjellë të pemëve drufrutore duhet të kenë të ngjitur në trup etiketën e institucionit certifikues;

1.4. Vetëm për sipërfaqet prej 3 e me shume hektarë sipërfaqe të tokës bujqësore në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira me peme drufrutore dhe manore, lejohet aplikimi për ndërtimin e objekteve për veprimet pas vjeljes, si depo ftohëse, makineri për klasifikim, pastrim, paketim;

1.5. Investimet për blerje të traktorit për pemët dru-frutore, lejohet vetëm për sipërfaqet ekzistuese që janë 3 e me shume hektarë ne momentin e aplikimit.

2. Investimet e pranueshme në sektorin e pemëve:

2.1. Investimet në ngritjen e pemishteve të reja me sipërfaqe minimale prej 1 hektar për pemët drufrutore dhe 0,25 ha për pemë manore;

2.2. Investimet në vendosjen e sistemeve të ujitjes në fermë, sipas praktikave efikase të ujitjes;

2.3. Investimet në prodhimin e energjisë në fermë nga të gjitha llojet e burimeve të ripërtitshme;

2.4. Investimet në sistemin e rrjetave për mbrojtje nga breshëri dhe ngricat;

2.5. Investimet në makineri bujqësore dhe pajisje për pemishte, për mbrojtje të bimëve, për plehërim, vjelje dhe trajtim pas vjeljes;

2.6. Investimet për blerje të traktorit për pemët dru-frutore, vetem per siperfaqet egzistuese që janë 3 ha e më shumë në momentin e aplikimit;

2.7. Vetëm per siperfaqet 3 e me shume hektarë, u lejohen investime ne ndërtimin e objekteve për veprimet pas vjeljes, si depo ftohëse, makineri për klasifikim, pastrim, paketim, u lejohet edhe aplikimi për ndërtimin e objekteve për vendosjen e makinave, si dhe depove për produkte për mbrojtje të bimëve dhe për plehra artificiale.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonominë bujqësore për sektorin e pemëve janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 1 të këtij Udhëzimi Administrativ.

III.II. SEKTORI I PERIMEVE DHE SERRAVE, PËRFSHIRË PATATET

Neni 9

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e pranueshmërisë për sektorin e perimeve, serrave, serra për fidanë - përfshirë patatet:

1.1 Në momentin e aplikimit për investime në depo për perime (përfshirë patatën), aplikuesit duhet të dëshmojnë se kanë së paku 3 hektarë sipërfaqe të tokës bujqësore në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira;

1.2 Në momentin e aplikimit për investime në serra të reja të përhershme, aplikuesi duhet të dëshmojë se ka së paku 0.10 hektar tokë të punueshme të regjistruar në Regjistrin e Fermave.

1.3 Madhësia minimale e një serre e pandarë është 0,10 ha.

2. Investimet e pranueshme në sektorin e perimeve, serra, serra për fidanë - përfshirë patatet dhe depo:

2.1. Investimet në ndërtimin e serrave të përhershme për perime, pemë manore apo fidane.(serra për fidanë duhet të bëhet në bazë të parametrave optimale të paraqitura në udhëzuesin për aplikues). Sipërfaqja minimale e një serre është 0.1 hektar;

2.2. Investimet në prodhim të energjisë në fermë nga të gjitha llojet burimeve të ripërtrishme;

2.3. Investime në blerjen dhe instalimin e pajisjeve për arritjen e kushteve të kontrolluara klimatike, përfshirë pajisjet për ngrohje në serra;

2.4. Investimet në vendosjen ose avancimin e sistemeve të ujitjes në serrë sipas praktikave efektive të ujitjes;

2.5. Atyre që kanë 3 e më shumë hektarë sipërfaqe me perime/patate u lejohej edhe aplikimi për ndërtimin e objekteve për veprimet pas vjeljes, si depo ftohëse, makineri për klasifikim, pastrim, paketim dhe makineri speciale për vjelje të patates;

2.6. Vetëm për sipërfaqet 3 e më shumë hektarë me perime /patate u lejohej edhe aplikimi për ndërtimin e objekteve për vendosjen e makinave, si dhe depove për produkte për mbrojtje të bimëve dhe për plehra artificiale;

2.7. Investime në blerjen e mekanizmit përkatës për kultivimin e perimeve në fushe të hapura apo në serra - makine për mbjelljen e fidanëve, makine për shtrirje të folisë.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonominë bujqësore për sektorin e perimeve serrave dhe serrave për fidanë - përfshirë patatet janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 1 të këtij Udhëzimi Administrativ

III.III. SEKTORI I MISHIT

Neni 10 Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë për sektorin e mishit:

1.1 Për investime në sektorin e mishit (majmëria e viçave dhe derrave), aplikuesit nuk janë të obliguar të kenë viça/derra në momentin e aplikimit, por para kërkesës për pagesën e fundit duhet të kenë së paku 20 krerë viça, ose 40 derra për trashje me matrikuj të Republikës së Kosovës, të regjistruara në Regjistrin e Identifikim të Kafshëve ose të vendeve të BE-së, dhe këto duhet t'i dëshmojnë me dokumente përkatëse dhe me praninë e tyre në stallë.

1.2 Aplikantët që aplikojnë për ndërtimin e stallës për viça dhe për derra, në projektin e tyre duhet ta përfshijnë edhe depon e plehut me kapacitet të mjaftueshëm për së paku 3 muaj sipas listës të standardeve minimale kombëtare.

1.3 Në rast të investimeve në mekanizëm bujqësor për kultivimin e tokës, në momentin e aplikimit, aplikuesit për majmëri të viçave duhet të dëshmojnë se kanë së paku 0,20 hektar të tokës bujqësore për kokë viçi, (sipërfaqja e tokës duhet të jetë në relacion me numrin e krerëve në fund të investim, duke përfshi numrin e krerëve ekzistues dhe ato të planifikuara të paraqitura në planin e biznesit) në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira për së paku pesë (5) vjet.

2. Investimet e pranueshme:

2.1. Ndërtimi/rinovimi/zgjerimi/ i stallave, objekteve përcjellëse-deponitë e plehut, hangarët e ushqimit voluminoz, depot e silazhit dhe infrastrukturës në fermë si furnizim me ujë në nivel ferme;

2.2. Investimet në prodhim të energjisë e në fermë nga të gjitha llojet burimeve të ripërtitshme;

2.3. Investimet në modernizimin e sistemit të ushqimit dhe furnizimit me ujë;

2.4. Investimet në makineri bujqësore dhe pajisje për kultivim të bimëve foragjere dhe drithërave, mbrojtje të bimëve, plehërim dhe korrje;

2.5. Investimet për pastrimin/largimin e plehut organik (të lëngët dhe të ngurtë) dhe deponimin e tij;

2.6. Investimet për prodhimin e ushqimit të koncentruar, nga kapaciteti total i të cilit, së paku 50% do të përdoret për nevoja të fermës.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonominë bujqësore për sektorin e mishit janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 2 të këtij Udhëzimi Administrativ.

III.IV. SEKTORI I QUMËSHTIT

Neni 11 Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

1.1. Aplikuesi duhet te ketë se paku 5 krerë mëshqerra/lopë qumështore para nënshkrimit te kontratës. Te drejte aplikimi kane edhe fermerët qe nuk posedojnë asnjë krerë ose posedojnë me pak se 5 krerë, me kusht qe para kontrollit te parë/datës se nënshkrimit te kontratës t'i kenë minimum 5 krerë (te verifikohet me listën nga RRIK).

1.2. Posedimi i këtyre krerëve duhet te dëshmohet përmes regjistrimit te kafshëve (Dokument i lëshuar nga AUV-i), ndërsa aplikuesit te cilët ne momentin e aplikimit posedojnë 5 e me shume krerë, duhet te dëshmojnë edhe përmes dëshmisë për subvencionet e marra ne vitin paraprak (Dokument i lëshuar nga AZHB).

1.3. Nëse aplikanti e posedon stallën, e njëjta duhet t'i plotësoj kushtet zooteknike dhe zoohigjienike dhe ti dëshmoj përmes fotove dhe tabelës se asetëve ne Projekt. Stalla duhet te jete e pranuar nga inspektorati gjate kontrolles se pare, para nënshkrimit te kontratës.

1.4. Numri maksimal i krerëve (Mëshqerrave/Lopëve qumështore) te cilat mund ti përfitoj aplikuesi/fermeri do te jete dyfishi i krerëve qe i posedon, por jo me shume se 20 krerë.

1.5. Racat e pranuar:

1.5.1 Holstein (zi e bardhe dhe kuq e bardhe). Kjo race nuk mbështetet për zona malore me lartësi mbidetare mbi 700 m.

1.5.2 Simental;

1.5.3 Montbeliarde;

1.5.4 Brown Swiss;

1.5.5 Tarentaise.

1.6. Moshë e mëshqerrës/ lopës se blere përmes projektit, nuk duhet te jete me e re se 2 vite dhe jo me e vjetër se 4 vite.

1.7. Aplikuesit për investimet ne sektorin e prodhimit te qumështit te te imtave duhet te kenë se paku 130 dele ose 130 dhi, të regjistruara në Regjistrin e Fermës dhe në Regjistrin për Regjistrim dhe Identifikim të Kafshëve (RRIK) në AUV. Kjo dispozitë nuk vlen për pikat grumbulluese.

1.8. Pikat grumbulluese duhet të kenë kontrata afatgjate (aq sa zgjatë periudha kontrolluese ose ma shumë) me së paku 5 fermerë të cilët bashkërisht mbarështojnë së paku 30 lopë qumështore.

1.9. Aplikantët që aplikojnë për ndërtimin e stallës për lopë qumështore, në projektin e tyre duhet të përfshijnë edhe depon e plehut me kapacitet të mjaftueshëm për së paku 3 muaj (shiko listën e standardeve minimale kombëtare). Depo e plehut nuk është e obligueshme për mbarështuesit e deleve dhe dhive.

1.10. Në rast të investimeve në mekanizëm bujqësor për kultivimin e tokës, aplikuesit duhet të dëshmojnë se kanë të paktën 0.5 hektar të tokës bujqësore për çdo krerë lope, respektivisht 0.05 hektar të tokës bujqësore për kokë deleje/dhie, (sipërfaqet e tokës duhet të jenë në relacion me numrin e krerëve në fund të investimit, duke përfshi numrin e krerëve ekzistues dhe ato te planifikuara të paraqitura në planin e biznesit) në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira për së paku pese (5) vjet.

2. Investimet e pranueshme:

- 2.1 Blerja e mëshqerrave të mbarësuara/lopëve të racës (të matrikuara dhe me pedigree);
- 2.2 Numri i lopëve për të cilat aplikohet nuk duhet të jetë më i vogël se 5 krerë, e jo me shume se 20 krerë;
- 2.3 Ndërtimi/rinovimi/zgjerimi i stallave, objekteve përcjellëse si dhe objekteve të qendrave grumbulluese të qumështit (deponitë e plehut, hangarët e ushqimit voluminoz, depot e silazhit, mjeltore) dhe infrastrukturës në fermë (p.sh. instalimi i ujit, i rrymës);
- 2.4 Investimet në modernizimin e mjeljes dhe pajisjeve për ftohje, si pajisjet për mjelje, ruajtje të qumështit, përfshirë dhomat e ruajtjes së qumështit, laktofrizat;
- 2.5 Investimet në prodhim të energjisë në fermë nga të gjitha llojet e burimeve të ripërtitshme;
- 2.6 Pajisjet dhe makineritë për heqjen e plehut organik, pastrimin e dyshemesë, për shmangien e rrjedhjes të urinës (plehut të lëngët), për lehtësimin e transportit të plehut organik të ngurtë dhe të lëngët drejt objektit të magazinimit;
- 2.7 Investimet në modernizimin e sistemit të ushqimit dhe furnizimit me ujë;
- 2.8 Investimet në makineri bujqësore dhe pajisje për kultivim të bimëve foragjere dhe drithërave, mbrojtje të bimëve, plehërim dhe korrije;
- 2.9 Investimet për pastrimin/largimin e plehut organik (të lëngët dhe të ngurtë) dhe deponimin e tij;
- 2.10. Investimet për prodhimin e ushqimit të koncentruar, nga kapaciteti total i të cilit së paku 50% do të përdoret për nevoja të fermës.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonominë bujqësore për sektorin e qumështit janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 2 të këtij Udhëzimi Administrativ

III.V. SEKTORI I RRUSHIT

Neni 12

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

1.1. Në momentin e aplikimit, aplikuesit për investime në sektorin e rrushit duhet të dëshmojnë se kanë tokë bujqësore në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira për së paku 10 vjet, dhe atë së paku 0.50 hektar. Sipërfaqja minimale e ngastrës duhet të jetë 0.10 hektar; Kontratat e nënshkruar dhe te noterizuara për qiramarrje para periudhës së aplikimit, duhet të mbulojnë periudhën kohore për së paku 5 vite nga dita e aprovimit dhe të regjistruar në Regjistrin e Vreshtave dhe në Regjistrin e Fermës.

1.2. Në rast të investimeve në mekanizim dhe pajisje për kultivim dhe vjelje, si dhe depo për trajtim pas vjeljes, aplikuesit duhet të dëshmojnë se kanë së paku 3 hektarë me vreshta, në pronësi, të trashëguar apo të marrë me qira për së paku 10 vjet. Kontratat e nënshkruar dhe te noterizuara për qiramarrje para periudhës së aplikimit, duhet të mbulojnë periudhën kohore për

se paku 5 vite nga dita e aprovimit me kusht qe kontrata te jet e ndërlidhur me investimin /aktivitetin paraprak dhe të regjistruar në Regjistrin e Vreshtave dhe në Regjistrin e Fermës.

2. Investimet e pranueshme:

- 2.1. Investimet në ngritjen/modernizimin e plantacioneve të vreshtave (konvertim, zëvendësim) për rrush të tryezës dhe rrush të verës me madhësi minimale 0.50 hektar;
- 2.2. Investimet në vendosjen e sistemeve të ujitjes, sipas praktikave efikase të ujitjes;
- 2.3. Investimet në vendosjen e plasmasit për rrush të tryezës;
- 2.4. Investimet në prodhim të energjisë në fermë nga të gjitha llojet e burimeve të ripërtrishme;
- 2.5. Investimet në sistemin e rrjetave për mbrojtje nga breshëri;
- 2.6. Investimet në sisteme mbajtëse të hardhive dhe në rrethoja;
- 2.7. Investimet në makineri bujqësore dhe pajisje për vreshta, makineri për mbrojtje të bimëve, për plehërim, për vjelje dhe trajtim pas vjeljes;
- 2.8. Ata që kanë mbi 3 hektarë sipërfaqe me vreshta u lejohet edhe aplikimi për ndërtimin e objekteve për veprimet pas vjeljes, si depo ftohëse, makineri për klasifikim, pastrim, paketim.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonomitë bujqësore për sektorin e rrushit janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 1 të këtij Udhëzimi Administrativ.

III.VI. SEKTORI I VEZËVE

Neni 13

Kriteret e pranueshmerisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

- 1.1. Aplikuesit për investime në sektorin e vezëve, duhet të dëshmojnë posedimin e së paku 5,000 pulave vojse në prodhimtari aktive;
- 1.2. Aplikuesit që aplikojnë për ndërtimin e fermës së pulave, në projektin e tyre duhet të përfshijnë edhe depon e plehut me kapacitet të mjaftueshëm për së paku 3 muaj (shiko listën e standardeve minimale kombëtare);
- 1.3. Aplikuesit në sektorin e vezëve, me rastin e aplikimit duhet të shënojnë në planin e biznesit kur do të bëjnë ndërrimin e turnusit dhe sa do të zgjasë pauza pa prodhim;
- 1.4. Aplikuesi duhet të dorëzoj edhe faturën e furnizimit të fundit me pula. Në rast të sëmundjeve të cilat dëmtojnë numër të madh të pulave, duhet të sigurohet vërtetimi i AUV.

2. Investimet e pranueshme janë:

- 2.1. Ndërtimi/rinovimi/zgjerimi i stallave dhe dhomave për ruajtjen e vezëve;

- 2.2. Investimet në infrastrukturë të brendshme (sistemi i të ushqyerit, ujë-pirëset dhe pajisje për rregullimin e mikroklimës, pajisje për largimin e plehut, klasifikim të vezëve);
- 2.3. Investimet në kafaze, vetëm sipas standardeve të BE-së;
- 2.4. Ndërtimi dhe renovimi i depove për ruajtjen e ushqimit, përfshirë pajisjet për përgatitje të ushqimit, trajtim, paketim dhe ruajtje të vezëve;
- 2.5. Investimet në pajisje për energji ose prodhim të energjisë në fermë nga të gjitha llojet e burimeve të ripërtitshme;
- 2.6. Investimet për pastrimin/largimin e plehut organik dhe deponimin e tij;
- 2.7. Investimet për prodhimin e ushqimit të koncentruar, nga kapaciteti total i të cilit, së paku 50% do të përdoret për nevoja të fermës.
3. **Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1 Investimet në asetet fizike në ekonomitë bujqësore për sektorin e vezëve janë të përcaktuara në Shtojcën I Tabela 2 të këtij Udhëzimi Administrativ.**

KAPITULLI IV

MASA 3 INVESTIMET NË ASETET FIZIKE NË PËRPUNIMIN DHE TREGTIMIN E PRODUKTEVE BUJQËSORE

Neni 14 Përfituesit

1. Përfituesit përfundimtarë:

1.1. Përfitues mund të jenë ndërmarrjet përpunuese të prodhimeve bujqësore të regjistruara në Agjencinë për Regjistrimin e Bizneseve të Kosovës *në nën-sektorin përkatës*, dhe të aprovuara/regjistruar nga AUV-i para datës së aplikimit.

1.2. Aplikuesi në sektorin e verës, duhet të jenë të regjistruar edhe në Regjistrin e Prodhuesve të Verës në Kosovë.

2. Kriteret e përbashkëta të pranueshmërisë

2.1. Llojet e ndërmarrjeve të përkrahura:

2.1.1. Të gjithë aplikuesit e kësaj mase duhet të jenë të regjistruar në Regjistrin e Fermës dhe në ARBK.

2.1.2. Kjo masë përkrah ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, të përcaktuara në bazë të Ligjit Nr. 04/L-220 Për Investime të Huaja, (Gazeta Zyrtare Nr.1/09 Janar 2014).

2.2. Qëndrueshmëria ekonomike e ndërmarrjes:

2.2.1. Qëndrueshmëria ekonomike e aplikuesit duhet të demonstrohet me anë të një plani biznesi. Të gjithë aplikuesit duhet të paraqesin një plan biznesi, në përputhje me modelin

e kërkuar nga Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë. Aplikuesi duhet të demonstrojë në planin e biznesit qëndrueshmërinë ekonomike të ndërmarrjes në fund të realizimit të projektit. Ndërmarrja duhet të demonstrojë se ajo mund t'i kryejë detyrimet dhe borxhet rregullisht, pa vënë në rrezik funksionimin normal të ndërmarrjes.

2.2.2 Plani i biznesit duhet të përmbajë një përshkrim të hollësishëm të investimeve dhe aktiviteteve të planifikuara, konform kërkesave të AUV-it për përmirësimin e standardeve. Gjithashtu, plani i biznesit duhet të tregojë se në çfarë mënyre zbatimi i projektit do të çojë në përmirësimin e performancës së përgjithshme të ndërmarrjes agro-ushqimore përmes prezantimit të perspektivës së qëndrueshmërisë financiare/ekonomike.

2.2.3 Vlerësimi i qëndrueshmërisë financiare/ekonomike dhe perspektiva e vazhdimësisë së investimeve vlerësohet nga AZHB-ja, për të siguruar zgjedhjen e projekteve me cilësi më të lartë për sa i përket qëndrueshmërisë financiare/ekonomike. Modeli për planin e biznesit përgatitet nga AZHB-ja dhe të do publikohet në web-faqen e Agjencisë dhe MBPZHR-së.

2.3. Standardet Kombëtare / Standardet e BE-së:

2.3.1 Ndërmarrja duhet të demonstrojë qartë planin e investimeve në biznes, plane të cilat do të ndikojnë në zbatimin e standardeve të sigurisë së ushqimit dhe uljen e rrezikshmërisë sipas kategorizimeve. Para paraqitjes së kërkesës për pagesë në AZHB, secili projekt duhet të vlerësohet nga AUV-i nëse janë plotësuar standardet minimale kryesore kombëtare sipas ligjeve në fuqi.

2.3.2 Përfituesit së bashku me kërkesën për pagesë dhe dokumente tjera, duhet të sigurojnë Raportin të bashkëngjitur me Listat e kontrollit nga AUV-i që konfirmon se investimi është në përputhje me standardet minimale kombëtare. E gjithë ndërmarrja përfituese në fund të zbatimit duhet të përmbushë standardet kombëtare sipas ligjeve në fuqi.

2.3.3 Aplikuesit duhet të kenë Raportin/procesverbalin (jo më të vjetër se gjashtë muaj) të lëshuar nga AUV-i për gjendjen ekzistuese të operatorit dhe cilat standarde duhet t'i plotësoj. Konform kërkesave të AUV-it për përmirësimin e standardeve në planin e biznesit duhet të përmbajë një përshkrim të hollësishëm të investimeve dhe aktiviteteve të planifikuara.

2.3.4 Para kërkesë përfundimtare për pagesë në AZHB, investimi i mbështetur duhet të plotësojë standardet kombëtare relevante në fuqi që ndërlidhen me mbrojtjen e mjedisit, shëndetin publik, mirëqenien e kafshëve dhe sigurinë në punë.

2.4. Kriteret tjera të pranueshmërisë

2.4.1. Në rastin e projekteve që parashohin ndërtim, zgjerim, renovim ose vetëm në pajisje aplikuesit me rastin e aplikimit duhet të dorëzojnë:

2.4.1.1 Certifikatën e pronësisë (Fletën poseduese) të parcelës në të cilën do të bëhet investimi; (Në raste kur toka/objekti është marrë me qira, fleta poseduese e tokës ku është toka/objekti duhet me qenë në emër të qiradhënësit);

2.4.1.2 Në rast se toka ose objekti është marrë me qira, kontratën e noterizuar të qirasë për së paku 10 vjet duke llogaritur nga viti i aplikimit. Kontratat e nënshkruar dhe të noterizuara për qiramarrje para periudhës së aplikimit, duhet të mbulojnë periudhën kohore për së paku 5 vite nga dita e aprovimit, me kusht që kontrata të jetë e ndërlidhur me investimin /aktivitetin paraprak.

2.4.1.3 Kontrata duhet të përmbajë edhe pëlqimin e pronarit (qiradhënësit), për investimin që do të bëhet në tokën/objektin e tij;

2.4.1.4 Nëse toka ose ndonjë pronë tjetër në të cilën do të bëhet investimi është në bashkëpronësi aplikuesi duhet të sjellë pëlqimin e bashkëpronarëve dhe kopjet e letërnjoftimeve;

2.4.1.5 Kopjen e planit të parcelës ku do të bëhet investimi;

2.4.1.6 Kopjen e skicave të objektit;

2.4.1.7 Te gjithë aplikuesit në vlerë të projektit mbi 50,000euro obligohen që në planin e tyre të biznesit të deshmojnë angazhimin e një studenti për një (1) vite;

2.4.1.8 Të gjithë perfituesit e projekteve në vlerë mbi 50,000 euro, janë të obliguar që së paku për 1 vit kalendarik nga dita e nënshkrimit të kontratës, të angazhojnë së paku një të diplomuar apo nga ata që janë në vitin e fundit të studimeve në teknologji ushqimore ose blegtori/zooteknik, me qëllim të realizimit të praktikës së punës. Personi i angazhuar duhet të jetë me përgatitje profesionale të njëjtë ose të përafërt me sektorin, e dëshmohet përmes kontratës së noterizuar.

2.4.1.9 Përpos këtyre dokumenteve, në rast të ndërtimit, zgjerimit apo renovimit të objekteve nevojiten edhe këto dokument shtesë:

2.4.1.9.1 Aplikuesi që aplikon në investime për menaxhimin e mbetjeve dhe menaxhimin e ujërave të shkarkuara, në rastin e aplikimit të sjellin projektin ideor me përmasa dhe parallogaritje;

2.4.1.9.2 Parallogaria e shpenzimeve të materialit dhe të punëve të parapara;

2.4.1.9.3 Pëlqimin nga organi kompetent (Komuna) për leje të ndërtimit, në rastet e projekteve të ndërtimit / zgjerimit, për parcelën ku do të bëhet investimi, por jo në rastet e projekteve të rinovimit;

2.4.1.9.4 Në rast të ndërtimit/rinovimit/zgjerimit, aplikuesit duhet ta dorëzojnë edhe projektin teknik të planit të ndërtimit / rinovimit / zgjerimit;

2.4.1.9.5 Të gjithë aplikuesit duhet t'i kenë të shlyera ose të rregulluara detyrimet tatimore, tatimin në të ardhura dhe tatimet tjera të aplikueshme;

2.4.1.9.6 Toka/objekti ku do të realizohen investimet gjegjësisht vendosen pajisjet e blera sipas projektit, janë të pranueshme për investim edhe nëse janë nën hipotekë (qoftë në pronësi apo të marrë me qira), përjashtimisht investimet për ndërtim/zgjerim të objekteve të kategorisë D dhe për pika grumbulluese/depo ku nuk është e pranueshme ndërtimi i tyre në tokën nën hipotekë.

2.4.1.10. Para kërkesës për pagesë në Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë, përfituesi duhet të dorëzojë:

2.4.1.10.1. Lejen për ndërtim nga organi kompetent (Komuna) për parcelen ku planifikohet të realizohet investimi. Nuk kërkohet për projektet e rinovimit;

2.4.1.10.2. Në rastet të ndërtimeve/zgjerimeve me sipërfaqen të bazës mbi 10m² kërkohet leja e ndërtimit;

2.4.1.10.3. Vlerësimin e ndikimit në mjedis, nëse është paraparë me ligj.

3. Investimet e përbashkëta të pranueshmerisë

3.1. Investimet e pranueshme janë të kufizuara në ato që janë përfshirë në Listën e Investimeve për Masën 3:

3.1.1 Ndërtimi/renovimi i objekteve. Ndërtimi do të jete i pranueshëm vetëm për kategorinë "D", kurse investimet në pajisje, do të jete i pranueshëm për të gjitha kategoritë ("A", "B", "C" dhe "D");

3.1.2 Blerja e makinerive dhe e pajisjeve të reja, duke përfshirë programe kompjuterike të nevojshme për funksionimin e linjave të prodhimit apo funksioneve të tjera primare që ndërlidhen me aktivitetet kryesore të ndërmarrjes;

3.1.3 Investimet në përpunimin e qumështit, mishit, pemëve dhe të perimeve, si dhe prodhimit të verës, përfshirë edhe investimet e marketingut për promovimin e tyre;

3.1.4 Shpenzimet e pranueshme të marketingut për të gjitha nën masat e Masës 3 janë: përgatitja dhe shtypja e katalogëve, fletëpalosjeve, broshurave, posterëve etj, për promovimin e produkteve, por jo edhe për shpërndarjen e tyre. Po ashtu, shpenzimet e pranueshme të marketingut janë edhe prodhimi i audio dhe video-spotëve promovuese, por jo edhe shpërndarja e tyre mediale;

3.1.5 Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për marketing është e kufizuar në 5% të totalit të shpenzimeve të pranueshme, por jo më shumë se 10,000 €;

3.1.6 Shpenzimet e tjera të ndërlidhura me projektin, siç janë: shpenzimet për arkitekt, për inxhinier dhe shpenzimet për studime parapake, si dhe nxjerrja e dokumenteve dhe lejeve relevante janë të pranueshme deri në 7% të shpenzimeve të pranueshme por jo më shumë se 15,000 €, kurse shpenzimet për përgatitjen e planit të biznesit janë të pranueshme deri në 3% të shpenzimeve të pranueshme për projekt, por jo më shumë se 5,000 €;

3.1.7 Shpenzimet administrative, edhe pse ndodhin para nënshkrimit të kontratës, janë të pranueshme vetëm në qoftë se projekti është përzgjedhur dhe është kontraktuar nga Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë.

4. Investment në prodhimin e energjisë së ripërtritshme:

4.1. Në kuadër të këtij investimi mbështete prodhimi i energjisë elektrike nga burimet ripërtritshme për "vetë-konsum". (d.m.th. kapaciteti prodhues i energjisë e huazuar/depozituar në rrjet është mesatarisht e barabartën me energjinë elektrike të shpenzuar gjatë vitit). Kjo justifikohet me faktin se, meqenëse energjia elektrike nuk mund të ruhet, ajo nëse nuk

harxhohet, duhet të lëshohet në rrjet; rrjeti i energjisë elektrike mund të konceptohet si një vend depozitimi për energjinë elektrike ku futet dhe tërhiqet gjatë vitit në sasi të ngjashme dhe me një ritëm të ndryshëm.

4.2. vetë-konsumit duhet të kontrollohet në fazën në të cilën paraqitet / vlerësohet një projekt. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë i impiantit të energjisë së ripërtitshme ("investimi") nuk tejkalon 120% të konsumit mesatar prej 3 vjetësh të ndërmarrjes.

5. Shkalla e përkrahjes publike

5.1 Intensiteti i ndihmës (ndihma publike) është 50% të shumës së përgjithshme të shpenzimeve të pranueshme për projekt;

5.2 Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt brenda kësaj mase është 50,000 €;

5.3 Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt brenda kësaj mase është 400,000 €;

5.4 Si shpenzim i pranueshëm për të gjitha nen-masat do të jete edhe angazhimi i një studenti në vitin e fundit apo i posadiplomuar në fushën e teknologji ushqimore ose blegtori/zootekni. Vlera e mbështetjes nga MBPZHR do të jete 2,400 euro përkrahje publike brenda një viti kalendarik, e dëshmuar përmes kontratës së notorizuar;

5.5 Përkrahja maksimale publike për periudhën programuese (2023-27) për Masën 3 nuk mund të tejkaloj shumën prej 600,000 € për përfitues;

5.6 Aplikuesi mund të aplikoj me disa projekte gjatë periudhës së zbatimit të këtij programi në vite të ndryshme, me kusht që projektet e mëhershme të jenë përfunduar me sukses dhe përkrahja publike të mos tejkaloj shumën e lartpërmendur.

6. Afati i zbatimit

6.1 Afati i zbatimit të projekteve të kësaj mase është 10 muaj nga dita e nënshkrimit të kontratës me AZHB-në;

6.2 Pas kësaj periudhe, përfituesi ka edhe 15 ditë shtesë për përgatitjen e dokumentacionit dhe paraqitjen e kërkesës për pagesë;

6.3 AZHB-ja mund të zgjasë afatin e zbatimit për më së shumti 2 muaj, nëse ka arsye të qëndrueshme për këtë, siç është kushtet e pa përshtatshme klimatike, sjellja e ndonjë makinerie specifike prej ndonjë vendi tjetër. Periudha e fillimit të implementimit përcaktohet me kontratë.

KAPITULLI V

NËN MASAT

V.I. SEKTORI I PËRPUNIMIT TË QUMËSHTIT, MISHIT DHE THERTORET

Neni 15

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

1.1 Të gjithë aplikuesit duhet të jenë të regjistruar në Agjencinë e Regjistrimit të Bizneseve të Kosovës (ARBK) me aktivitetin përkatës dhe i aprovuar nga AUV-i para datës së aplikimit;

1.2 Aplikuesit e kategorisë “A”, “B” dhe “C” nuk janë të pranueshëm në rast të ndërtimit të objektit të ri, ndërsa janë të pranueshëm në rast të renovimit të objektit ekzistues dhe investimeve në pajisje;

1.3 Aplikuesit e kategorisë “D” janë të pranueshëm vetëm në rast të ndërtimit të objektit të ri dhe mbylljes së objektit ekzistues. Investimet në pajisje/ linja përpunimi për këtë kategori janë të pranueshme nëse në biznes-plan prioritet i është dhënë ndërtimit të objektit.

2. Investimet e pranueshme:

2.1. Investimet në ndërtim/renovim të qumështoreve. Investimet në ndërtim të qumështoreve të reja të pranueshme vetëm për aplikantet të cilët në kohën e aplikimit janë në kategorinë “D”;

2.2. Investimet në pajisje për përmirësimin e higjienës, cilësisë dhe sigurisë së prodhimeve; (sidomos për të arritur standardet HACCP dhe / ose ISO 22000) Nuk financohet certifikimi HACCP dhe/ose ISO 22000;

2.3. Investimet në pajisje për përmirësimin e mbrojtjes së mjedisit, sidomos për menaxhimin e mbetjeve dhe trajtimin e ujërave të shkarkuara;

2.4. Investimet në mjete të specializuara të transportit të qumështit nga fermerët në objekt dhe të produkteve të qumështit nga objekti në treg (përfshirë mjetet e specializuara të transportit të ftohtë);

2.5. Investimet në pajisje për prodhime të reja dhe paketime moderne;

2.6. Pajisje të IT-së, digjitalizim, harduer dhe softuer për monitorim, kontroll dhe menaxhim;

2.7. Laboratorët dhe pajisje për kontrollin e cilësisë;

2.8. Investimet në teknologji për prodhimin e energjisë së ripërtërishme;

2.9. Investimet në pajisje për ftohje.

2.10. Investimet për marketing.

2.11. Investimet e pranueshme për nën masën e përpunimit të mishit dhe thertore:

2.11.1. Investimet në ndërtim/renovim të objekteve ekzistuese, përfshirë depot ftohëse bashkë me pajisje. Investimet në ndërtime të reja, të pranueshme vetëm për aplikantet të cilët në kohën e aplikimit janë në kategorinë “D”;

2.11.2. Investimet në pajisje për përpunim të mishit dhe thertoreve;

2.11.3. Investimet në pajisje për përmirësimin e higjienës, si dhe cilësisë dhe sigurisë së prodhimeve (sidomos për të arritur standardet HACCP dhe/ose ISO 22000) *Nuk financohet certifikimi HACCP dhe /ose ISO 22000;*

- 2.11.4. Investimet në pajisje për përmirësimin e mbrojtjes së mjedisit, sidomos për menaxhimin e mbetjeve dhe trajtimin e ujërave të shkarkuara;
- 2.11.5. Investimet për pajisje për kontroll të cilësisë, përfshirë laboratorët përkatës;
- 2.11.6. Investimet për pajisje për ftohje dhe ngrirje për ruajtjen e prodhimeve të gatshme;
- 2.11.7. Pajisje të IT-së, digjitalizim, harduer dhe softuer për monitorim, kontroll dhe menaxhim;
- 2.11.8. Automjete të specializuara për bartjen e lëndës së parë dhe prodhimeve të gatshme;
- 2.11.9. Investimet në teknologji për prodhimin e energjisë së ripërtërishme;
- 2.11.10. Investime në marketing.

V.II. SEKTORI I PËRPUNIMIT TË PEMËVE DHE PERIMEVE

Neni 16

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë për nën-masën e përpunimit të pemëve-përfshirë patatën, perimeve dhe pika grumbulluese/depo të prodhimeve bujqësore

1.1. Të gjithë aplikuesit duhet të jenë të regjistruar në Agjencinë e Regjistrimit të Bizneseve të Kosovës (ARBK) me aktivitetin përkatës dhe i regjistruar nga AUV-i para datës së aplikimit;

1.2. Në rast të investimit në pika grumbulluese/depo ekzistuese, kapaciteti minimal i ruajtjes duhet të jetë së paku 1000 m³. Në rast të zgjerimit të objektit ekzistues ky objekt duhet të ketë kapacitet minimal prej 500 m³, ndërsa objekti i zgjeruar duhet të arrijë kapacitetin minimal 1000 m³.

2. Investimet e pranueshme:

2.1. Investimet në renovim të objekteve për përpunim;

2.2. Investimet në pika grumbulluese/depo të prodhimeve bujqësore lejohet ndërtimi/ zgjerimi /renovimi dhe investime në pajisje;

2.3. Investimet në linja për konservim/pasterizim të pemëve dhe perimeve;

2.4. Investimet në pajisje për përmirësimin e higjienës, si dhe cilësisë dhe sigurisë së prodhimeve (sidomos për të arritur standardet HACCP dhe/ose ISO 22000); ***Nuk financohet certifikimi HACCP dhe /ose ISO 22000;***

2.5. Investimet në objekte dhe pajisje për trajtim pas vjeljes, për tharje, për klasifikim dhe për deponim;

- 2.6. Investimet në pajisje për paketim, për etiketim, përfshirë linjat e mbushjes, mbështjellësit dhe pajisje të tjera të specializuara;
- 2.7. Investimet në pajisje për zinxhirin ftohës, duke përfshirë depo për ftohje dhe ngrirje, tunele të ngrirjes, mjete transportuese me frigorifer dhe pajisje të tjera të nevojshme për të siguruar vazhdimësinë në zinxhirin e ftohjes;
- 2.8. Investimet në pajisje për përmirësimin e mbrojtjes së mjedisit, sidomos për menaxhimin e mbetjeve dhe trajtimin e ujërave të shkarkuara;
- 2.9. Investimet për pajisje për kontrollë të cilësisë, përfshirë laboratorët përkatës;
- 2.10. Automjete të specializuara për bartjen e lëndës së parë dhe prodhimeve të gatshme, me ftohje dhe pa ftohje;
- 2.11. Pajisje të IT-së, digjitalizim, harduer dhe softuer për monitorim, kontroll dhe menaxhim;
- 2.12. Investimet në teknologji për prodhimin e energjisë së ripërtërishme;
- 2.13. Investimet në marketing.

V.III. SEKTORI I PRODHIMIT TË VERËS

Neni 17

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë për prodhim të verës:

1.1. Të drejtë aplikimi kanë ndërmarrjet e regjistruara në Regjistrin e Prodhuësve të Verës dhe Agjencinë për Regjistrimin e Bizneseve të Kosovës para datës së aplikimit, prodhuësit e verës duhet që së paku 50% të lëndës së parë (rrushit) të sigurojnë nga prodhuësit e tjerë (jo prodhim vetanak).

1.2. Ky kriter nuk vlen për prodhuësit e verës që kanë në pronësi mbi 50 ha me vreshta. Aplikuesit duhet të dëshmojnë se e kanë deklaruar prodhimin vjetor të verës dhe të stoqeve të ngelura.

2. Investimet e pranueshme për prodhimin e verës:

2.1. Investimet në renovim të objekteve për prodhimin dhe përpunimin e verës;

2.2. Investimet në pajisje për përpunimin e verës;

2.3. Investimet në pajisje për përmirësimin e higjienës, si dhe cilësisë dhe sigurisë së prodhimeve (sidomos për të arritur standardet HACCP dhe/ose ISO 22000) *Nuk financohet certifikimi HACCP dhe/ose ISO 22000;*

2.4. Investimet në pajisje për paketim, për etiketim, përfshirë linjat e mbushjes, ambalazhës dhe pajisje të tjera të specializuara;

2.5. Investimet në teknologji për prodhimin e energjisë së ripërtërishme;

2.6. Investimet për pajisje dhe aparatura për kontrollë të cilësisë së verës, përfshirë laboratorët

përkatës;

2.7. Pajisje të IT-së, digjitalizim, harduer dhe softuer për monitorim, kontroll dhe menaxhim të prodhimit verës;

2.8. Investimet në marketing.

3. Kriteret e përzgjedhjes për te gjitha nen masat e Masës 3 Investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore janë të përcaktuara në Shtojcën II Tabela 3 të këtij Udhëzimi Administrativ.

KAPITULLI VI

MASA 7

DIVERSIFIKIMI I FERMAVE DHE ZHVILLIMI I BIZNESEVE

Neni 18

Përfituesit

1. Përfituesit përfundimtarë:

1.1 Përfituesit përfundimtarë në këtë masë janë fermerët, sipas definicionit nga Ligji Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës/ Nr. 8/ 29 mars 2023, dhe ndërmarrjet sipas Ligjit Nr. 04/L-220 Për Investime të Huaja, (Gazeta Zyrtare Nr.1/09 Janar 2014);

1.2 Në rastin e ndërmarrjeve, përfitues mund të jenë: mikro ndërmarrjet dhe ndërmarrjet e vogla - këto ndërmarrje mundën me qenë përfitues pa marrë parasysh ku janë të themeluar zona rurale apo urbane por që aktivitetin e tyre zhvillojnë në zona rurale;

1.3 Në rastin e personave juridik, biznesi duhet të jetë regjistruar me aktivitetin përkatës për të cilën aplikon- Biznesi në listën e kodeve të aktiviteteve duhet të kete të regjistruar edhe aktivitetin për të cilin aplikon;

1.4 GLV-të mund të jenë përfitues (vetëm nëse janë të akredituara nga MBPZHR).

2. Kriteret e përbashkëta të pranueshmërisë:

2.1 Të gjithë aplikuesit duhet të jenë të regjistruar në Regjistrin e Fermës;

2.2 Nëse aplikuesi është person fizik, ai duhet të jetë mbi 18 vjeç, por jo më i vjetër se 65 vjeç deri në ditën e aplikimit. Në rastin e personit juridik ky kriter nuk aplikohet;

2.3 Aplikuesit duhet ta dorëzojnë aplikacionin me të gjitha dokumentet e nevojshme në listë e dokumenteve të kërkuara dhe të paraqitura në Udhëzuesin për Aplikues;

2.4 Investimi duhet të kryhet në zona rurale (sipas përkufizimit të Programit për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2023-2027 për zona malore);

- 2.5 Personi fizik duhet ta ketë të përfunduar shkollimin e detyrueshëm elementar (8 ose 9 vjeçar) (Në rast të personit juridik kjo vlen për pronarin ose personin e autorizuar);
- 2.6 Të gjithë aplikuesit duhet të dorëzojnë certifikatën e pronës/fletën poseduese dhe kopjen e planit për vendin e investimit;
- 2.7 Të gjithë aplikuesit duhet t'i kenë të shlyera ose të rregulluara detyrimet tatimore, tatimin në te ardhura dhe tatimet tjera të aplikueshme;
- 2.8 Aplikuesit nuk duhet të kenë obligime financiare ndaj MBPZHR-së;
- 2.9 Të gjithë përfituesit e projekteve të zhvillimit rural obligohen t'i mirëmbajnë investimet e tyre sipas projektit të miratuar gjatë pesë (5) vjetëve pas realizimit të projektit, aq sa zgjatë periudha monitoruese. Nëse nuk i mirëmban investimet, përfituesi obligohet ta kthejë shumën e financuar të përkrahjes publike;
- 2.10 Për projektet investuese në të cilat investimet e pranueshme janë më të vogla ose baras me 20,000 €, aplikuesit duhet ta dorëzojnë një projekt-propozim sipas modelit të AZHB-së. Projekt-propozimi për nën masën e turizmit rural është i veçantë;
- 2.11 Projekt propozimi duhet të përfshi rrjedhën e parasë dhe tabelën e kthimit të investimit;
- 2.12 Për projektet investuese në të cilat investimet e pranueshme janë më të mëdha se 20,000 €, aplikuesit duhet ta dorëzojnë një plan të biznesit sipas modelit të AZHB-së. Plani i biznesit për nën masën e turizmit rural është i veçantë;
- 2.13 Përfituesit të cilët në Planin e Biznesit janë zotuar të kenë të punësuar duhet të regjistrohen në ARBK, së paku si biznes individual dhe të gjitha pagesat duhet të bëhen nga llogaria e biznesit;
- 2.14. Modelet për projekt-propozim për planin e biznesit do të publikohen në web-faqen e Agjencisë për Zhvillimin e Bujqësisë (AZHB) dhe MBPZHR dhe janë në dispozicion për të gjithë aplikuesit;
- 2.15. Të gjithë përfituesit, të cilët në planin e tyre të biznesit kanë deklaruar se do të krijojnë vende të reja të punës dhe për këtë kanë fituar pikë gjatë vlerësimit, duhet t'i krijojnë ato dhe të dëshmojnë me pagesën e kontributit pensional dhe tatimit në paga duke filluar së paku nga muaji i fundit para kërkesës për pagesën e fundit. Përfituesit janë të obliguar t'i mbajnë këto vende pune të plotësuara me punëtorë me orar të plotë për pesë (5) vjet, aq sa zgjatë periudha monitoruese;
- 2.16 Përfituesit të cilët në planin e biznesit janë zotuar të kenë të punësuar, duhet të regjistrohen në ARBK së paku së biznes individual dhe të gjitha pagesat duhet të bëhen nga llogaria e biznesit;
- 2.17 Projektet e financuara nga Programi i Zhvillimit Rural nuk bënë të jenë të financuara edhe nga Zyra e BE-së në Kosovë apo ndonjë donator tjetër publik vendor ose ndërkombëtar. Në rast se vërtetohet se përfituesi ka përfituar përkrahje për projektin e njëjtë edhe nga ndonjë donator tjetër, atij nuk i jepet përkrahja ose nëse e ka marrë atë, ai do të detyrohet t'i kthejë mjetet e marra, si dhe ndaj tij do të zbatohen masat ndëshkimore në përputhje me ligjin;

2.18 Përfituesit nuk mund t'i jepet një projekt i ri nëse projektet e mëparshme nuk janë përfunduar në përputhje me kontratën e nënshkruar me AZHB-në;

2.19 Aplikuesi mund të aplikojë vetëm me një projekt brenda vitit;

2.20 Ndhurma maksimale publike për periudhën e zbatimit të Programit për Bujqësi dhe Zhvillim Rural për periudhën pesë vjeçare për Masën 7 është 180,000€ për përfitues;

2.21 Nëse toka ose ndonjë pronë tjetër ku do të bëhet investimi është në bashkëpronësi, aplikuesi duhet të sjellë pëlqimin e bashkëpronarëve dhe kopje të letërnjoftimeve;

2.22 Kontrata për qiramarrje nuk kërkohet vetëm në rastet kur pronari i tokës dhe aplikuesi janë në marrëdhënie bashkëshortore apo në vijë të drejtë të gjakut pa kufij (p.sh.: stërgjyshërit, gjyshërit, prindërit, fëmijët, nipërit, mbesat, e kështu me radhë.) dhe kjo dëshmohet përmes certifikatës së martesës apo certifikatës së lindjes dhe / apo certifikatës së vdekjes;

2.23 Aplikuesi duhet të plotësojë Deklaratë nën betim, me të cilën dëshmon se toka me të cilën aplikon dhe për të cilën ai është trashëgimtare potencial, nuk shfrytëzohet nga trashëgimtarët tjerë potencial. Përfituesit e projekteve me vlerë të investimeve të pranueshme në vlerë më të madhe se 30,000 €, ose përfituesit të cilët në planin e biznesit kanë deklaruar punëtor të rinj dhe për të cilët janë poentuar, para nënshkrimit të kontratës me AZHB-në, duhet t'i regjistrojnë ndërmarrjet si person juridik apo biznes individual dhe investimet/shpenzimet e zbatimit të projektit duhet të faturohen në emër të biznesit;

2.24. Në rastin e projekteve që parashohin ndërtim, zgjerim, renovim ose investimeve në pajisje aplikuesit me rastin e aplikimit duhet të dorëzojnë

1.24.1. Certifikatën e pronësisë (Fletën poseduese) të parcelës në të cilën do të bëhet investimi; (Në raste kur toka/objekti është marrë me qira, fleta poseduese e tokës ku është toka/objekti duhet me qenë në emër të qiradhënësit);

1.24.2 Në rast se toka ose objekti është marrë me qira, kontratën e noterizuar të qirasë për së paku 10 vjet duke llogaritur nga viti i aplikimit. Kontratat e nënshkruar dhe te noterizuara për qiramarrje para periudhës së aplikimit, duhet të mbulojnë periudhën kohore për së paku 5 vite nga dita e aprovimit, me kusht që kontrata të jetë e ndërlidhur me investimin /aktivitetin paraprak.

1.24.3 Kontrata duhet të përmbajë edhe pëlqimin e pronarit (qiradhënësit), për investimin që do të bëhet në tokën/objektin e tij;

1.24.4 Nëse toka ose ndonjë pronë tjetër në të cilën do të bëhet investimi është në bashkëpronësi aplikuesi duhet të sjellë pëlqimin e bashkëpronarëve dhe kopjet e letërnjoftimeve;

1.24.5 Kopjen e planit të parcelës ku do të bëhet investimi;

1.24.6 Kopjen e skicave të objektit;

1.24.7 . **Përpos këtyre dokumenteve, në rast të ndërtimit/zgjerimit/ renovimit të objekteve nevojiten edhe këto dokumente shtesë:**

- 1.24.7.1 Para llogarinë e shpenzimeve për materiale dhe për punë;
- 1.24.7.2 Toka nën hipotekë nuk është e pranueshme për investim, qoftë në pronësi apo e marrë me qira;
- 1.24.7.3 Të bëhet digjitalizimi në vendin ku bëhet investimi;
- 1.24.7.4 Në rast të ndërtimit/ zgjerimit në hapësirat e parqeve nacionale kërkohet edhe pëlqimi nga MMPHI;
- 1.24.7.5 Për nën masën “Prodhimi i mjaltit”, ata të cilët aplikojnë vetëm për pajisje dhe mjete tjera, e nuk aplikojnë për ndërtim objekti, duhet të dokumentojnë me fotografi për ekzistimin e objektit në momentin e aplikimit;
- 1.24.7.6 Për nën masën “Përpunimi i prodhimeve bujqësore në ekonomit familjare”, ata të cilët aplikojnë vetëm për pajisje dhe mjete tjera, e nuk aplikojnë për ndërtim objekti, duhet të dokumentojnë me fotografi për ekzistimin e objektit në momentin e aplikimit;
- 1.24.7.7 Për nën masën “Aktivitete jo bujqësore në zona rurale”, ata të cilët aplikojnë vetëm për pajisje dhe mjete tjera, e nuk aplikojnë për ndërtim objekti, duhet të dokumentojnë me fotografi për ekzistimin e objektit në momentin e aplikimit;
- 1.24.7.8 Për nën masën Zhvillimi i turizmit rural para nënshkrimit të kontratës me Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë përfituesit potencialë të cilët planifikojnë të investojnë në objekte që janë në Listën e Trashëgimisë Kulturore, duhet ta marrin pëlqimin nga Ministria e Kulturës/Departamenti i Trashëgimisë Kulturore;
- 1.24.7.9 Te nën masa Zhvillimi i turizmit rural – termi “zgjerim”, e ka kuptimin e zgjerimit të objektit ekzistues, nëse aktiviteti i turizmit rural zhvillohet në bungalo/kamp shtëpizë, atëherë lejohet ndërtimi i ri (bungalove/kamp shtëpizave tjera si zgjerim i kapacitete ekzistuese) në parcelën apo në hapësirën ku veç është biznesi ekzistues i turizmit rural, brenda të njëjtit vendbanim;
- 1.24.7.10 . Investimet duhet të jenë në përputhje me standardet përkatëse minimale kombëtare të paraqitur në udhëzuesin për aplikues, të cilat duhet të përmbushen më së voni para kërkesës për pagesën e fundit dhe të verifikohet gjatë kontrollit nga personat zyrtarë në vendin e investimit;
- 1.24.7.11 . Të bëhet digjitalizimi në vendin ku bëhet investimi;
- 1.24.7.12 . Aplikuesi që aplikon në investime për menaxhimin e mbetjeve dhe menaxhimin e ujërave të shkarkuara, në rastin e aplikimit të sjellin projektin ideor me përmasa dhe parallogaritje;
- 1.24.7.13 . Parallogarit e shpenzimeve të materialit dhe të punëve të parapara; Pëlqimin nga organi kompetent (Komuna) për leje të ndërtimit, në rastet e projekteve të ndërtimit / zgjerimit, por jo në rastet e projekteve të rinovimi;
- 1.24.7.14 . Të gjithë aplikuesit duhet t’i kenë të shlyera ose të rregulluara detyrimet tatimore, tatimin në te ardhura dhe tatimet tjera të aplikueshme;

1.24.7.15 . Para kërkesës për pagesë në Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë, përfituesi duhet të dorëzojë:

1.24.7.15.1 Lejen për ndërtim nga organi kompetent (Komuna), nuk kërkohet për projektet e rinovimit;

1.24.7.15.2 Në rastet të ndërtimeve/zgjerimeve me sipërfaqen të bazës mbi 10m² kërkohet leja e ndërtimit;

1.24.7.15.3 Për nën masën Kultivimi i peshkut, me kërkesën për pagesë duhet të dorëzohet Licenca për aktivitetet e akuakulturës/kultivimi i peshkut;

1.24.7.15.4 Përfituesit për përpunimin e rrushit para kërkesës për pagesë duhet të regjistrohen në " Regjistrin e Verave të Kosovës"

1.24.7.15.5 Vlerësimin e ndikimit në mjedis, nëse është paraparë me ligj;

3. Standardet kombëtare

3.1 Investimet duhet të jenë në përputhje me standardet përkatëse minimale kombëtare;

3.2 Standardet përkatëse minimale kombëtare duhet të përmbushen më se voni para kërkesës për pagesën e fundit dhe të verifikohen gjatë kontrollit nga personat zyrtarë në vendin e investimit sipas Udhëzuesit për aplikues për këto masa.

4. Qëndrueshmëria ekonomike

4.1. Aplikuesi duhet të dëshmojë qëndrueshmërinë ekonomike të fermës përmes planit të biznesit që synon të arrijë rezultatet deri në fund të periudhës së investimeve.

4.2. Mënyra se si dëshmohet qëndrueshmëria ekonomike duhet të shpjegohet në udhëzuesin për aplikues i cili përgatitet nga AZHB;

4.3. Fondet e AZHB-së të dhëna për përfituesin duhet të merren parasysh kur llogaritet qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit;

4.4. Në rast të investimeve që janë më të vogla ose baras me 20.000 euro, një formë e thjeshtuar e një plani të biznesit ose projekt-propozimi, mund të pranohet, duke ruajtur parashikimet e qëndrueshmërisë financiare/ekonomike;

4.5. Aplikuesi duhet ta dorëzojë projekt/propozimin sipas modelit që do të publikohet në web-faqet e AZHB-së dhe MBPZHR-së;

4.6. Projekt propozimi duhet të përfshi rrjedhën e parasë dhe tabelën e kthimit të investimit;

4.7. Për projektet investuese në të cilat investimet e pranueshme janë më të mëdha se 20,000 €, aplikuesit duhet ta dorëzojnë një plan të biznesit sipas modelit që do të publikohet në web-faqet e AZHB-së dhe MBPZHR-së;

4.8. Plani i biznesit është dokumenti kryesor për vlerësimin e qëndrueshmërisë ekonomike;

- 4.9 Investimet e planifikuara duhet të jenë në përputhje me kapacitetin prodhues;
- 4.10 Gjatë vlerësimit të aplikacioneve, duke u bazuar në planin e biznesit, zyrtarët e AZHB-së janë të obliguar të refuzojnë pjesën e investimeve të cilat janë në kundërshtim me këtë udhëzim administrativ.
- 4.11 Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare vlerësohet në bazë të projekt-propozimit ose planit të biznesit;
- 4.12 Plani i biznesit duhet të tregojë qëndrueshmërinë ekonomike të fermës/ndërmarrjes në fund të realizimit të investimi.
- 4.13 Në rastet kur vlera e propozuar e projektit është mbi 50,000 euro, atëherë aplikuesi duhet të sjellë dëshmi mbi gjendjen financiare të tij. Në rastet kur aplikuesi vec është subjekt i regjistruar juridik, ai duhet që si dëshmi të ofroj pasqyrat e të ardhurave gjithëpërfshirëse nga viti paraprak. Dëshmia financiare konsiston në se paku 50% të qarkullimit të vlerës së bashkefinancimit nga ana e përfituesit;

5. Investimet e përbashkëta të pranueshme për këto masë

- 5.1 Ndërtimin, zgjerim dhe renovim e pronës së paluajtshme;
- 5.2 Blerjen e makinerive dhe pajisjeve të reja, duke përfshirë pajisjet kompjuterike;
- 5.3 Ndërtimi, renovimi dhe zgjerim i rrugëve të brendshme për qasjen në pronë/objekt;
- 5.4 Shpenzimet e përgjithshme të lidhura me shpenzimet siç janë; arkitektët, inxhinierët dhe tarifat e tjera të konsultimit, studimet e fizibilitetit, do të jenë të pranueshme deri në maksimum 10% të shpenzimeve të investimit;
- 5.5 Nëse toka merret me qira kontratën e noterizuar të qiramarrjes për së paku 10 vite për parcelën apo objektin ku do të bëhet ndërtimi/zgjerimi/renovimi, kurse për projekte që nuk parashohin ndërtim/zgjerim/renovim në prone të huaj mjafton kontrata e noterizuar e qiramarrjes për 5 vite. (duke llogaritur nga viti i aplikimit);
- 5.6 Kontratat e nënshkruar dhe të noterizuara për qiramarrje para periudhës së aplikimit, duhet të mbulojnë periudhën kohore për së paku 5 vite nga dita e aprovimit;
- 5.7 Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtritëshme;
- 5.8 Në kuadër të këtij investimi mbështetës, shitja e energjisë elektrike në rrjet lejohet për atë sa respektohet kufiri "vetë-konsum" (d.m.th. energjia elektrike e shitur në rrjet është e barabartë mesatarisht me energjinë elektrike të shpenzuar gjatë vitit). Kjo justifikohet me faktin se, meqenëse energjia elektrike nuk mund të ruhet, ajo nëse nuk harxhohet, mund të lëshohet në rrjet; rrjeti i energjisë elektrike mund të konceptohet si një vend depozitimi për energjinë elektrike ku futet dhe tërhiqet gjatë vitit në sasi të ngjashme dhe me një ritëm të ndryshëm;

5.9 Vetë-konsumit duhet të kontrollohet në fazën në të cilën paraqitet / vlerësohet një projekt. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë i impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") nuk tejkalon 120% të konsumit mesatar prej 3 vjetësh të fermës;

5.10 Në rastin e fermave të reja ose në rastet e fermave që kanë ndryshuar në mënyrë thelbësore madhësinë e veprimtarisë së tyre në tre vitet e fundit, konsumi i pritshëm duhet të vlerësohet nga AZHB.

6. Shkalla e përkrahjes publike:

6.1. Përkrahja publike për këtë masë është 60% të shpenzimeve të pranueshme të Investimit;

6.2 Përkrahja publike rritet në:

6.2.1 për investime në zona malore +5% dhe

6.2.2 për investime në asete fizike të ekonomive bujqësore të bëra nga fermerë të rinj +5%;

6.3. Vlera minimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt brenda kësaj mase është 10,000 €;

6.4 Vlera maksimale e shpenzimeve të pranueshme për projekt brenda kësaj mase është deri Në 100,000 €;

6.5 Vlera maksimale e pranuar sipas nënmasave:

6.5.1 Grumbullimi, përpunimi dhe promovimi i produkteve pyjore jo drusore 100,000€;

6.5.2 Zhvillimi dhe promovimi i turizmit rural është - 100,000;

6.5.3 Përpunimi i prodhimeve bujqësore në ekonomi familjare - 50,000 euro;

6.5.4 Prodhimi i mjaltit - 30,000 euro;

6.5.5. Aktivitete jo-bujqësore në zona rurale – 50,000 euro;

6.5.5.1 Përpunimi i leshit – vlera e projektit - 30,000 euro;

6.5.5.2 Prodhimi i humusit - vlera e projektit 30,000 euro;

6.5.6 Rritja e shpezëve të fshatit - 30,000 euro;

6.5.7 Kultivimi i peshkut - 100,000 euro.

6.6 Përkrahja maksimale publike për periudhën programuese (2023-27) për Masën 7 nuk mund të tejkaloj shumën prej 180,000 € për përfitues;

6.7 Aplikuesi mund të aplikoj me disa projekte gjatë periudhës së zbatimit të këtij programi në vite të ndryshme, me kusht që projektet e mëhershme të jenë përfunduar me sukses dhe përkrahja publike të mos tejkaloj shumën e lartpërmendur;

6.8 Shpenzimet e pranueshme janë të kufizuara në ato që janë përfshirë në Listën e Investimeve të Pranueshme për Masën 7,

7. Afati i zbatimit

7.1 Afati i zbatimit të projekteve të kësaj mase është 90 ditë nga dita e nënshkrimit të kontratës me AZHB në, përveç për nën-masën Akuakultura/kultivimi i peshkut – në të cilën afati i zbatimit të projektit është 10 muaj (300 ditë) me mundësi vazhdimi në përputhje me legjislacionin në fuqi;

7.2 Pas periudhës prej 90 ditëve, respektivisht 300 ditë, përfituesi ka edhe 15 ditë shtesë për përgatitjen e dokumentacionit dhe paraqitjen e kërkesës për pagesë;

7.3 AZHB mund të zgjas afatin e zbatimit për më së shumti 30 ditë, nëse ka arsye të qëndrueshme për këtë, siç janë kushtete e papërshtateshme klimatike, sjellja e ndonjë makinerie specifike prej ndonjë vendi tjetër. Periudha e fillimit të implementimit përcaktohet me kontrate.

KAPITULLI VII

NËNMASAT

VII.I. PRODHIMI I MJALTIT

Neni 19

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë

Aplikuesi, qoftë persona fizik apo juridik duhet të kenë minimum 50 koshere me bletë.

2. Investimet e pranueshme për prodhimin e mjaltit:

2.1. Blerja e koshereve per blete, do te perkrahen jo me shume se dyfishi i kapacitetit ekzistues;

2.2. Blerja e makinerisë dhe pajisjeve për prodhimin dhe përpunimin e mjaltit;

2.3. Rimorkio të specializuara për bartjen e koshereve, vetëm për aplikuesit me mbi 100 koshere;

2.4. Investimet në pajisje për nxjerrjen e produkteve të bletës;

2.5. Investimet në pajisje për kultivimin e mëmave;

2.6. Ndërtimi / rinovimi / zgjerimi i dhomës së mjaltit, maksimumi (pesëmijë) 5.000 euro;

2.7. Blerja e pajisjeve laboratorike për analizim të produkteve të bletëve;

2.8. Blerja e linjave teknologjike për mbushje dhe paketim të mjaltit;

2.9. Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;

2.10. Investimet për përmirësimin e sigurisë së cilësisë së mjaltit;

2.11. Blerja e pajisjeve për IT, dhe digjitalizim;

- 2.12. Investime për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe mbetjeve të ujit;
- 2.13. Investime në marketing;
- 2.14. Të gjitha pajisjeve të linjës së vjeljes së mjaltit të i'u grafohet numri identifikues i fermës (NIF i fermerit)

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën - Prodhimi i mjaltit është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 4 të këtij Udhëzimi Administrativ.

NËNMASAT

VII.II GRUMBULLIMI DHE PËRPUNIMI I PRODUKTEVE PYJORE JO DRUSORE PËRFSHIRË BIMËT MJEKSORE DHE AROMATIKE (BMA të grumbulluara apo të kultivuara)

Neni 20 Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë

- 1.1 Të drejtë aplikimi kanë vetëm personat juridik ose bizneset individuale të regjistruar në ARBK me aktivitetin përkatës;
- 1.2 Aplikuesi duhet të jetë i licencuar për grumbullimi e PPJD dhe BMA nga Departamenti i Pylltarisë.

2. Investimet të pranueshme:

- 2.1. Ndërtimi/zgjerimi/renovim i objektit;
- 2.2. Blerja e pajisjeve për përpunimin, magazinimin, paketimin e produkteve të sektorit;
- 2.3. Blerja e pajisjeve për larje, pastrim, ruajtje, klasifikim, etiketim;
- 2.4. Blerja e pajisjeve për tharje, për ftohje, për ngrirje të thellë;
- 2.5. Blerja e rafteve për tharje;
- 2.6. Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;
- 2.7. Blerja e pajisjeve për IT, dhe digjitalizimi;
- 2.8. Investime për pajisje për trajtimin e mbetjeve dhe trajtimin e ujit.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën *Grumbullimi dhe përpunimi produkteve pyjore jo drusore, përfshirë bimët mjekësore dhe aromatike (BMA-t të grumbulluara apo të kultivuara)* është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 5 të këtij Udhëzimi Administrativ.

VII.II. PËRPUNIMI I PRODHIMEVE BUJQËSORE NË EKONOMITË FAMILJARE

Neni 21 Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

- 1.1. Të drejtë aplikimi kanë personat fizik dhe personat juridik;
- 1.2. Aktivitete e pranueshme për përpunim brenda kësaj nën-mase janë:
  - 1.2.1 Përpunimi i prodhimeve blegtorale;
  - 1.2.2 Përpunimi i pemë, perime dhe kërpudhat;
  - 1.2.3 Përpunimi i rrushit;
  - 1.2.4 Përpunimi i brumërave - brumëra të llojeve të ndryshme, ëmbëlsira;
  - 1.2.5 Përfituesit e kësaj nën mase para kërkesës për pagesë përfundimtare duhet të regjistrohen në regjistrin qendror të objekteve të regjistruara ose të aprovuara në AUV - në varësi të kapacitetit prodhues;
  - 1.2.6 Përfituesit për përpunimin e rrushit para kërkesës për pagesë duhet të regjistrohen në "Regjistrin e Verave të Kosovës".

2. Investimet e pranueshme:

- 2.1 Ndërtimi/rinovimi/zgjerimi i objekteve për prodhim, ruajtje dhe përpunim të prodhimeve;
- 2.2 Ndërtimi/rinovimi/zgjerimi i objekteve me pamje të përshtatur stilit të zonës rurale për përdorim si pika shitëse për prodhimet lokale (të përshkruhet në projekt-propozim);
- 2.3 Investimet në makina dhe pajisje për përpunimin e mishit, qumështit (përfshirë njësitë mobile për përpunimin e qumështit), përpunimin e pemëve dhe perimeve, për pastrim, klasifikim, tharje, grumbullim, pasterizim, ruajtje, frigorifer me ftohje, me ngrirje, furra për pjekje të brumërave, përzierëse të ndryshme të brumërave, pajisje për prodhimin e rakisë, pajisje për mbushje për raki dhe verëra, prodhime të verës;
- 2.4 Investimet në blerjen e pajisjeve për matje, paketim dhe etiketim;
- 2.5 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;
- 2.6 Pajisje për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe mbetjeve të ujit;
- 2.7 Blerja e pajisjeve për IT, dhe digjitalizim;

2.8 Investimet në pajisje specifike, me qëllim të përmirësimit të sigurisë dhe cilësisë së ushqimit.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën Përpunimi i prodhimeve bujqësore në ekonomi familjare është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 6 të këtij Udhëzimi Administrativ.

VII. III. AKTIVITETET JO BUJQËSORE NË ZONA RURALE

Neni 22

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë

1.1 Të drejtën e aplikimit kanë personat fizik dhe ata juridik;

1.2 Personat fizik/duhet të regjistrohet si biznes para nënshkrimit të kontratës (aktivitetin jo bujqësor për të cilin ka aplikuar);

1.3 Personat juridik (në regjistër të biznesit në aktivitetin adekuate jo bujqësore në zona rurale);

1.4 Aktivitetet e pranueshëm jo - bujqësore në zona rurale;

1.4.1 prodhimi dhe përpunimi produkteve nga lëkura;

1.4.2 prodhimi dhe përpunimi i produkteve nga leshi;

1.4.3 prodhimi dhe përpunimeve produkteve nga druri;

1.4.4 prodhimi dhe përpunimi produkteve nga metali;

1.4.5 prodhimi dhe përpunimi produkteve nga letra/karton;

1.4.6 prodhimi dhe përpunimi nga plastika;

1.4.7 prodhimi dhe përpunimi produkteve nga poçaria dhe qeramika;

1.4.8 prodhimi dhe përpunimi i produkteve nga tekstili;

1.4.9 prodhimi i humusit.

2. Investimet e pranueshme:

2.1 Ndërtimi /zgjerim/renovim i objektit;

2.2 Blerja e mjeteve dhe pajisjeve për kryerjen e veprimtarive jo bujqësore;

2.3 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;

2.4 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe të ujit.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën Zhvillimi i aktiviteteve artizanale është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 7 të këtij Udhëzimi Administrativ.

VII.IV. ZHVILLIMI DHE PROMOVIMI I TURIZMIT RURAL DHE AGRO – TURIZMI

Neni 23

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë

1.1 Ndërtimi objekteve të reja lejohet vetëm për agro-turizem. Aplikuesit janë të obliguar të dëshmojnë që zhvillojnë aktivitet bujqësorë në zonat rurale dhe marrin subvencione, të dëshmuara përmes NIF-it për person fizikë, ndërsa për persona juridikë përmes kodit të aktivitetit në ARBK dhe duhet të ofroj dëshmi nga AZHB për marrje të subvencioneve nga viti paraprak;

1.2 Objekti ekzistues në të cilën do të investohet, me rastin e aplikimit, duhet të dëshmohet me fotografi dhe të jetë i stilit të zonës rurale;

1.3 Aplikuesit të cilët planifikojnë të investojnë në objekte që janë në Listën e Trashëgimisë Kulturore, para nënshkrimit të kontratës me Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë, duhet ta marrin pëlqimin nga Ministria e Kulturës/ Departamenti i Trashëgimisë Kulturore;

1.4 Aplikuesi në momentin e aplikimit duhet ta dorëzojë projektin ideor të përgatitur nga arkitekti i diplomuar (vërtetohet me diplomë të fakultetit);

1.5 Objekti i planifikuar të zgjerohet/rinovohet duhet të i përshtatet stilit të zonës rurale;

1.6 Nëse aplikuesi është person fizik/fermë bujqësore para nënshkrimit të kontratës me AZHB-në, duhet të regjistrohet si person juridik apo biznes individual dhe atë si ofrues i shërbimeve "hoteliere/bujtinë dhe investimet/shpenzimet e zbatimit të projektit duhet të faturohen në emër të biznesit.

1.7 Në fund të investimit personat fizikë maksimumi i dhomave me investim dhe ato ekzistuese mos të kalojnë me shume se 8 dhoma apo 16 shtretër, ndërsa personat juridikë mos të kalojnë kufirin e 15 dhomave ose 30 shtretër;

1.8 Personat fizikë që aplikojnë për shërbimeve të ushqimit/restorant, para nënshkrimit të kontratës me AZHB-në duhet të regjistrohet si person juridik apo biznes individual dhe atë si ofrues i shërbimeve ushqimit/restorant (maksimumi i ulëseve me investim dhe ato ekzistues nuk mund të kalojnë kapacitetin prej 40 ulëse për persona fizikë, ndërsa personat juridikë mos të kalojnë kufirin e 60 ulëseve;

1.9 Në rast të investimeve në ndërtimin e shtigjeve për këmbësorë dhe biçikletë përreth objekteve të turizmit rural dhe kur këto shtigje kalojnë nëpër pronë private, me rastin e aplikimit duhet të sille pëlqimi i noterizuar i pronarëve të pronave nëpër të cilat kalon ky shteg.

2. Investimet e pranueshme:

2.1 Ndërtime /Zgjerim/renovim objektit ekzistues për ofrimin e shërbimeve të akomodimit, ambienteve për ofrim dhe përgatitjen e ushqimit. Ndërtimi lejohet vetëm për agro-turizem;

2.2 Blerja e pajisjeve dhe orendive për rregullim të brendshëm të objektit;

2.3 Rregullimi i infrastrukturës turistike -parqe tematike ose argëtimi, fusha tenisi, pishina, shtigje rekreative, shtigje fitnesi, rrugë panoramike, shtigje për çiklizëm;

2.4 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;

2.5 Blerja e pajisjeve për IT, dhe digjitalizim;

2.6 Investime për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe mbetjeve të ujit;

2.7 Investimet në marketing.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Divesifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën Zhvillimi dhe promovimi i turizmit rural është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 8 të këtij Udhëzimi Administrativ.

VII.V. KULTIVIMI I PESHKUT

Neni 24

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë

1.1 Të drejtën e aplikimit kanë personat fizik dhe ata juridik;

1.2 Të gjithë aplikuesit, para kërkesës për pagesën e fundit duhet të jenë të regjistruar si biznes dhe të licencuar për kultivim të peshkut nga MBPZHR;

1.3 Aplikuesi që aplikon për ndërtimin/rinovim/ zgjerim/ të inkubatorit për riprodhimin e peshkut mund të aplikojnë vetëm ata të cilët në vitin paraprak kanë shitur më shumë se 30 ton peshk të freskët.

2. Investimet e pranueshme:

2.1 Ndërtim/zgjerim/ renovim të baseneve për kultivimin e peshkut;

2.2 Ndërtimi/zgjerim/renovim të inkubatorit për riprodhimin e peshkut;

2.3 Investimet në arritjen e standardeve kombëtare të sigurisë së ushqimit;

2.4 Blerja e pajisjeve të nevojshme për kultivimin dhe trajtimin e peshkut të ujërave të ëmbla;

2.5 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;

2.6 Investimet për pajisjeve për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe të ujit.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën - Kultivimi i peshkut është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 9 të këtij Udhëzimi Administrativ.

VII.VI. RITJA E SHPEZËVE TE FSHATIT

Neni 25

Kriteret e pranueshmërisë

1. Kriteret e veçanta të pranueshmërisë:

- 1.1. Të drejtën e aplikimit kanë personat fizik dhe ata juridik;
- 1.2. Personat /fizik duhen të regjistrohen si biznes para nënshkrimit të kontratës prodhimin e vezëve dhe mishit të shpezëve;
- 1.3. Persona juridik (në regjistër të biznesit si aktivitet duhet të kene rritjen e shpezeve);
- 1.4. Aplikuesit, në momentin e aplikimit, duhet të dëshmojnë se kanë së paku 5 m² tokë për kokë pule ose rose dhe 15 m² tokë për kokë bibe ose pate;
- 1.5. Në momentin e aplikimit duhet të kenë së paku:
  - 1.5.1. Treqind (300) pula, dhe fund të investimit duhet të kenë jo më pak se tetëqind (800) krerë;
  - 1.5.2. Treqind (300) rosa, dhe fund të investimit duhet të kenë jo më pak se tetëqind (800) krerë;
  - 1.5.3. Njëqind (100) pata, dhe fund të investimit duhet të kenë jo më pak se pesëqind (500) krerë;
  - 1.5.4. Njëqind (100) biba, dhe fund të investimit duhet të kenë jo më pak se pesëqind (500) krerë;
  - 1.5.5. Në rast të mbajtjes së kombinuar një patë ose një bibë është e barabartë me 3 pula ose tri rosa dhe duhet të arrihet numri ekuivalent me vlerat e lartpërmendura.

2. Investimet e pranueshme:

- 2.1 Ndërtimi i stallës për mbajtjen e shpezëve-Dendësia maksimale e lejuar:
  - 2.1.1 Gjashtë (6) pula/rosa ne 1 m² ose 2 biba/pata ne 1m², ndërsa numri i maksimal i shpezëve te lejuar ne 1 fole duhet te jete shtatë (7) shpeze;
  - 2.1.2 Investime në vendosjen e rrethojës për sipërfaqen në të cilën mbahen shpezët;
  - 2.1.3 Blerja e pajisjeve të nevojshme për rritjen e shpezëve për prodhimin e vezëve dhe mishit të pulave, bibave, patave dhe rosave;
  - 2.1.4 Inkubatorë të vegjël në përputhje me kapacitetin prodhues;
  - 2.1.5 Blerja dhe vendosja e pajisjeve për prodhimin e energjisë së ripërtëritshme;

2.1.6 Investimet në pajisjeve për trajtimin e mbetjeve të prodhimit dhe të ujit.

3. Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve për Nën Masën - Rritja e shpezëve për vezë dhe për mish është e përcaktuar në Shtojcën III Tabela 10 të këtij Udhëzimi Administrativ.

KAPITULLI VIII

MASA 5 “PËRGATITJA DHE ZBATIMI I STRATEGJIVE TË ZHVILLIMIT LOKAL – QASJA LEADER”

Neni 26 Përfituesit

1. Përfituesit përfundimtar:

1.1 Grupet Lokale të Veprimit të zgjedhura dhe të kontraktuara nga Agjencioni për Zhvillimin e Bujqësisë, përjashtohen GLV-te përfituese nga PZHR 2022

1.2. Aplikuesi nuk mund të përfitoj një projekt nëse është në kundërshtim me Ligjin Nr.06/L-011 për Parandalimin e Konfliktit të Interesit në Ushtrimin e Funkcionit Publik dhe Ligjin 03/L-149 për Shërbimin Civil të Republikës së Kosovës;

1.3. Të gjithë përfituesit e projekteve të zhvillimit rural obligohen t'i mirëmbajnë investimet e tyre sipas projektit të miratuar gjatë 5 vjetëve pas datës së ekzekutimit të pagesës, aq sa zgjatë periudha monitoruese;

1.4. Nëse nuk i mirëmban investimet, përfituesi obligohet ta kthejë shumën e financuar të përkrahjes publike;

1.5. Të gjithë përfituesit e projekteve të zhvillimit rural pas finalizimit të investimeve duhet të kenë projektin funksional sipas plan biznesit, PZHR dhe kriterëve të këtij Udhëzimi Administrativ;

1.6. Kërkesa për pagesë refuzohet për projekte të cilat nuk kanë finalizuar ndonjë aktivitet për të cilin është poentuar gjatë procesit të vlerësimit.

1. Zbatimi i Qasjes LEADER

2.1 Qasja LEADER në nivel programi duhet të përmbajë të paktën elementet e mëposhtme:

2.1.1 Hartimi dhe zbatimi një strategjie të bazuar në ndërveprimin ndërmjet akterëve dhe projekteve të sektorëve të ndryshëm të ekonomisë lokale;

2.1.2 Strategjia e zhvillimit lokal e bazuar në zonë mirë të definuar/përcaktuar;

2.1.3 Partneritetin Publiko-Private të Grupet Lokale të Veprimit;

2.1.4 Qasja nga poshtë lart për vendimmarrje për grupet lokale të veprimit në lidhje me zbatimin e strategjive të zhvillimit lokal;

2.1.5 Rrjetëzimi i partneriteteve lokale;

2.1.6 Zbatimi i qasjeve inovatore.

2.2 Grupet Lokale të Veprimit (GLV-të) zbatojnë Strategji të Zhvillimit Lokal (SZHL), e cila mund të përfshijë një ose më shumë nga gjashtë temat prioritare të mëposhtme:

2.2.1 Ekonomia rurale: zhvillimi i zinxhirëve të shkurtër të furnizimit dhe produkteve me vlerë të shtuar, duke përfshirë produkte cilësore, zeje dhe aktivitete të tjera për të diversifikuar ekonominë rurale;

2.2.2 Turizmi rural: zhvillimi i produkteve të turizmit rural bazuar në përdorimin e burimeve lokale, natyrore dhe kulturore;

2.2.3 Komuniteti: inkurajimi i jetës kulturore dhe sociale të komunitetit dhe mbështetja e organizatave kolektive lokale, shoqatave dhe organizatave joqeveritare;

2.2.4 Hapësirat publike: përmirësimi i hapësirës publike në fshatra;

2.2.5 Mjedisi: përmirësimi i standardeve mjedisore në zonat e GLV-ve dhe promovimi i përdorimit të energjisë së rinovueshme nga komuniteti lokal;

2.2.6 Rrjetëzimi: rrjetëzimi i GLV-ve, shkëmbimi i praktikave më të mira, shpërndarja e programeve IPARD dhe mësimi i qasjeve të reja për zhvillimin rural.

2.3 Zbatimi i Strategjisë së Zhvillimit Lokal përfshinë: aktivitetet e animimit dhe ngritjes së kapaciteteve, projektet e vogla dhe kostot rrjedhëse për GLV-në. Aktivitetet duhet të lidhen me temat prioritare të përzgjedhura më sipër.

2. Grupet Lokale të Veprimit duhet të plotësojnë kushtet e mëposhtme

3.1 Duhet të propozoj një strategji të integruar të zhvillimit lokal bazuar në karakteristikat e LEADER-it siç përcaktohet në paragrafin 2 nën paragrafi 2.2 të këtij neni;

3.2 Duhet të demonstroj aftësinë për të përcaktuar dhe zbatuar një Strategji të Zhvillimit Lokal (SZHL) për zonën;

3.3 Grupi lokal i veprimit duhet të ketë një formë ligjore (p.sh. shoqatë);

3.4 Aftësia për të menaxhuar fondet publike: Organi qeverisës duhet të siguroj që GLV-të të zgjedhin një menaxher administrativ, financiar i cili do të jetë në gjendje të menaxhoj fondet publike dhe të siguroj funksionimin e kënaqshëm të partneritetit.

4. Kërkesat për GLV-të zonat që duhet të mbulohen/përfshihen nga SZHL-të e tyre

4.1 Zona e GLV-së duhet të jetë koherente dhe të siguroj masë kritike të mjaftueshme për sa i përket burimeve njerëzore, financiare dhe ekonomike për të mbështetur një strategji të zhvillimit të qëndrueshëm;

4.2 Popullsia e secilës zonë duhet, si rregull, të jetë jo me pak se 10,000 banorë dhe jo më shumë se 150,000 banorë, duke përfshirë vendbanimet me një popullsi më të vogël se 25,000 banorë;

4.3 I njëjti lokacion nuk duhet t'i përkas më shumë se një GLV-je, që do të thotë një partneritet, një strategji dhe një territor;

5. Përmbajtja minimale e Strategjisë së Zhvillimit Lokal (SZhL)

5.1 Përkufizimin e Zonës/territorit të GLV-së duhet të jetë koherente/kompakte dhe të ofroj masë/sasi të mjaftueshme të burimeve njerëzore, financiare dhe ekonomike për të mbështetur zbatimin e strategjisë së zhvillimit lokal.

5.2 Analiza e nevojave të zhvillimit dhe potencialit të zonës, duke përfshirë një analizë të pikave të forta, të dobëta, mundësive dhe kërcënimeve (SWOT) - GLV-të duhet të marrin në konsideratë jo vetëm statistikën, por edhe pikëpamjet e akterëve /palëve lokal.

5.3 Përshkrimi i strategjisë dhe objektivave të saj GLV-të përcaktojnë vizionin dhe objektivat në përputhje me temat prioritare PZHR 2022-2028.

5.4 Përshkrimi i procesit të përfshirjes së komunitetit në përgatitjen e strategjisë, strukturën e partneritetit dhe rregullat e brendshme të vendimmarrjes.

5.5 Plani i veprimit/aktiviteteve të SZhL-së. Të gjitha veprimet/aktivitetet e propozuara duhet të jenë të lidhura me temat e zgjedhura me prioritet. Plani i veprimit/aktiviteteve më vonë do të përkthehet në plane vjetore të hollësishme.

5.6 Plani financiar me një buxhet tregues/orientues për periudhën e kohëzgjatjes së SZHL-së i ndarë në: shpenzime operative ose të funksionimit të GLV-së, animacionin / ndërtimin e kapaciteteve dhe për projekte të vogla.

6. Aktiviteti i pranueshëm

6.1 Përgatitja e Strategjive të Zhvillimit Lokal të GLV-ve.

7. Lista e shpenzimeve të pranueshëm

7.1. Punëtori dhe ngjarje informative për nxitjen e pjesëmarrjes aktive të popullsisë rurale në procesin e zhvillimit lokal

7.2. Shërbimet e ekspertëve;

7.3. Përkthimi i dokumenteve dhe interpretimit;

7.4. Qeraja e objekteve dhe pajisjeve;

7.5. Qeraja e sallës për ngjarje;

7.6. Furnizim me ushqim për pjesëmarrësit;

7.7. Tarifat, kostot e regjistrimit;

7.8. Blerja e materialeve;

7.9. Shpenzimet e udhëtimit;

7.10. Përgatitja /përpunimi dhe shpërndarja e materialeve informuese të nevojshme për përgatitjen, publicitetin e strategjive lokale të zhvillimit;

7.11. Publiciteti, publikimet, broshurat, fletëpalosjet;

8. Procedura për përzgjedhjen e Grupeve Lokale të Veprimit

Thirrja për të zgjedhur GLV-të duhet të jenë të hapura për të gjitha zonat rurale dhe të sigurojnë konkurrencë midis grupeve lokale të veprimit që të paraqesin Strategjitë e Zhvillimit Lokal.

9. Procedura e përzgjedhjes përbëhet nga dy faza:

9.1 Kontrolla e pranueshmërisë së GLV-ve nga Agjencioni i Zhvillimit të Bujqësisë,(GLV-të të themeluar aplikojnë për fonde për përgatitjen e SZHL-ve të tyre, me dokumentet e kërkuara);

9.2 Vlerësimi i SZHL-ve të GLV-ve të pranueshme sipas kritereve të përzgjedhjes nga Komiteti Vlerësimit. Komiteti i Vlerësimit përbëhet nga përfaqësues nga Autoriteti Menaxhues dhe palë me interes dhe OJQ që merren me zhvillimin rural. Anëtarët e Komitetit të Vlerësimit do të emërohen nga Ministri ose një zyrtar i lartë pas propozimit nga Autoriteti Menaxhues.

10. Kriteret e pranueshmërisë për përgatitjen e SZHL-ve

10.1 Territore nga zonat rurale me koherencë/kompaktësi të mjaftueshme dhe me një masë të caktuar të popullatës prej 10 000 – 150 000 banorë, përfshirë edhe vendbanimet me një popullsi më të vogël se 25 000 banorë. Devijimi nga kjo rregull është e mundshme me një arsyeshmëri siç duhet dhe e cila do të duhet shpjeguar në program.

10.2 Një komunë / vendbanim i përket vetëm një GLV-je. Asnjë mbivendosje nuk lejohet - që do të thotë 'një partneritet, një strategji, një territor'.

10.3 GLV-të duhet të jenë të regjistruar si person juridik zyrtarisht (d.m.th. shoqata, fondacioni, OJQ) bazuar në aktet ligjore relevante; Në përputhje me legjislacionin kombëtar, ajo (GLV-ja) mund të regjistrohet si organizatë, statuti i së cilës garanton funksionimin e kënaqshëm të partneritetit dhe aftësinë për të menaxhuar / administruar fondet publike.

10.4 Në nivelin e vendimmarrjes, partnerët ekonomikë dhe social, si dhe përfaqësues të tjerë të shoqërisë civile, të tilla si fermerë, gra rurale, të rinjë dhe shoqatat e tyre, duhet të përbëjnë më shumë se 50% të partneritetit. Për më tepër, minimumi 20% do të jenë përfaqësues të autoriteteve lokale. Sidoqoftë, autoritetet publike siç përcaktohet në përputhje me rregullat kombëtare, do të përfaqësojnë më pak se 50% të të drejtave të votimit;

10.5 10% e pjesëmarrjes së grave dhe / ose të rinjve për të siguruar diversitetin e moshës dhe barazinë gjinore;

10.6 Anëtarët e organeve vendimmarrëse të GLV-së duhet të jenë banorët resident ose veprojnë në zonën e mbuluar nga Strategjia e Zhvillimit Lokal;

10.7 GLV-ja duhet të propozoj një Strategji të Zhvillimit Lokal të integruar që përfshinë të paktën elemente minimale dhe tema prioritare siç specifikohet në Programin e Zhvillimit Rural.

11. Kriteret e përzgjedhjes së SZHL-ve

11.1 Cilësia e partneritetit, është rregull e përfaqësimit për menaxhim dhe vendimmarrje duke shmangur konfliktit të interesit përfshirë pjesëmarrja e të rinjve dhe grave;

11.2 Koherenca e territorit të GLV-ve dhe sasia mjaftueshme për sa i përket burimeve njerëzore, financiare dhe ekonomike;

11.3 Cilësia e logjikës së ndërhyrjes së Strategjisë (përfshirë analizën SWOT etj.);

11.4 Koherenca e veprimeve të propozuara me analizën SWOT dhe temat prioritare të PBZHR-së;

11.5 Përfshirja e palëve të interesit në përgatitjen e Strategjisë së Zhvillimit Lokal;

11.6 Aftësia e GLV-së për të menaxhuar zbatimin e SZHL-së;

11.7 Projektet e mbështetura nga burime të tjera (jo nga Programi BZHR) duhet të konsiderohen si vlerë e shtuar, megjithatë financimi i dyfishtë duhet të shmanget.

12. Intensiteti i ndihmës dhe niveli i kontributit

12.1 Intensiteti i mbështetjes, i shprehur si pjesë e mbështetjes publike në shpenzime të pranueshme është 100% për përgatitjen e SZHL-ve të GLV-ve.

12.2 GLV-të duhet të bëjnë kërkesën për paradhënie 80% dhe kërkesën për pagesë pas dorëzimit të SZHL 20%.

13. Afati i zbatimit

13.1 Afati i zbatimit të projekteve të kësaj mase është 6 muaj prej momentit të nënshkrimit të kontratës me AZHB –në.

13.2 Përfituesi/GLV-te kanë edhe 15 ditë shtesë për përgatitjen e dokumentacionit dhe paraqitjen e kërkesës për pagesë.

13.3 AZHB mund të zgjas afatin e zbatimit për më së shumti 30 ditë, nëse ka arsye të qëndrueshme për këtë. Periudha e fillimit të implementimit përcaktohet me kontrate.

KAPITULLI IX PROCEDURAT PËR ZBATIMIN E PROJEKTEVE

Neni 27 Zbatimi

1. Procedura për zbatimin e PZHR 2023 bëhet sipas Ligjit Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.8/29 Mars 2023), Ligjit Nr. 05/L -031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës Nr.20/21/qershor 2016), Ligji Nr.08/L-193 Mbi Ndarjet Buxhetore për Buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023 (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.38/30 Dhjetor 2022) sipas këtij udhëzimi administrativ dhe legjisllacionit në fuqi.

2. Masat 1, 3, 7, dhe 5 zbatohen nga Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë.

Neni 28 Thirrja për Aplikim

Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë është përgjegjëse për hartimin, publikimin e thirrjes për aplikim dhe udhëzuesit për aplikues, në pajtim me kriteret dhe procedurat e përcaktuara në këtë Udhëzim Administrativ.

Neni 29 Procedura e dorëzimit dhe shqyrtimit të aplikacioneve

1.Procedurat e dorëzimit dhe shqyrtimit të aplikacioneve janë:

1.1. Aplikimi bëhet përmes web-modulit online në web-faqen e AZHB-se www.azhb-ks.net, në të cilën gjendet linku “aplikimi online” që dërgon në modulën e aplikimit online. Në web-modul regjistrohet projekti si dhe ngarkohen (upload) dokumentet e nevojshme për aplikim në PDF.

1.2. Pas përfundimit të procesit të aplikimit online nga nën paragrafi 1.1 i këtij neni, fillon shqyrtimi administrativ i aplikacioneve;

1.3. Procesi i vlerësimit të aplikacioneve;

1.4. Shpallja publike e rezultateve preliminare të vlerësimit të projekteve;

1.6.Njoftimi i fermerit me rezultatin e vlerësimit të projektit;

1.7. Periudha e ankimimit/ E drejta e ankesës;

1.8.Kontrolla e parë në terren;

1.8. Miratimi / Refuzimi i projekteve;

1.9. Periudha e ankimimit;

1.10. Nënshkrimi i kontratës në mes të përfituesit dhe AZHB-së;

1.11. Koha e kryerjes së investimeve;

1.12. Dorëzimi i kërkesës për pagesë nga përfituesi bëhet në AZHB;

1.13. Kontrolli administrativ i pakos së kërkesës për pagesë;

1.14. Kontrolla e dytë në terren;

1.15. Masat ndëshkimore në rast të parregullësive gjatë zbatimit të projekteve;

1.16. Autorizimi dhe ekzekutimi i pagesës;

1.17. Kontrolla pas zbatimit të projektit;

1.18. Vendimi për kthimin e mjeteve financiare;

1.19. E drejta e ankesës.

2. Procedimi administrativ përfundon brenda një periudhe prej 45 ditëve, pas përfundimit të procesit të aplikimit deri tek raporti i vlerësimit/publikimi i rezultateve preliminare mbi përkrahjen, në pajtim me nenin 98 Ligjin Nr. 05/L -031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative.

3. Në rastet e kompleksitetit të çështjes administrative, afati mund të shtyhet bazuar në nenin 99 të Ligjin Nr. 05/L-031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative.

Neni 30

Dorëzimi i aplikacioneve

1. Aplikimi online duhet të ketë të ngarkuara të gjitha dokumentet e kërkuara brenda afatit për aplikim;

2. Në aplikacionin online duhet të përfshihen projekti me të gjitha dokumentet e nevojshme për aplikim;

3. Aplikuesi mund të aplikoj vetëm një herë brenda programit për zhvillim rural 2023;

4. Aplikuesit nuk mund t'i jepet një projekt i ri, nëse projekti i mëparshëm nuk është përfunduar në përputhje me kontratën e nënshkruar me AZHB;

5. Aplikuesi siguron që të gjitha informatat dhe dokumentet e dhëna janë të qarta dhe të sakta;

6. Aplikuesi pranon një njoftim online përmes e-mailit për dorëzimin e aplikacionit;

7. Në rast të paraqitjeve të problemeve teknike me rastin e pranimit të aplikacionit, gjatë kontrollit administrativ kërkohet sqarim nga divizioni i IT-së.

Neni 31

Kontrolli, vlerësimi dhe miratimi i aplikacioneve në AZHB

1. Kontrolli dhe vlerësimi i aplikacioneve duhet të filloj pas mbylljes së afatit për aplikim;

2. Aplikacionet e kompletuara i nënshtrohen vlerësimit të mëtutjeshëm të shpenzimeve të pranueshme dhe vlerësimit të qëndrueshmërisë ekonomike dhe financiare;

4. Nëse projekti apo kërkesa është vlerësuar nga ekspertët e fushës përkatëse, shqyrtimi i projektit apo i kërkesës shtyhet deri sa ekspertët e fushës përkatëse të ofrojnë rekomandim;

4. Pranueshmëria e shpenzimeve kontrollohet dhe miratohet, duke i krahasuar me çmimet referente / çmimoret e aprovuara nga MBPZHR;

5. Një projekt/aplikacion mund të përzgjidhet për mbështetje vetëm nëse arrin pragun minimal prej 50 pikësh deri në pragun maksimal prej 100 pikësh. Pragu minimal vendoset për të siguruar që projektet e përkrahura sjellin vlerë të shtuar të mjaftueshme për sektorin;
6. Pas vlerësimit dhe poentimit të projekteve, bëhet shpallja publike e listës preliminare të vlerësimit të projekteve të zhvillimit rural në web-faqen zyrtare të MBPZHR-së dhe AZHB-së;
7. Njoftimi për publikimin e listës preliminare të përfituesve të mundshëm listës së vlerësimit të aplikimeve të projekteve të zhvillimit rural bëhet në web-faqen zyrtare të MBPZHR-së dhe AZHB-së;
8. AZHB përmes postës elektronike dhe mesazheve SMS duhet t'i njoftojë të gjithë aplikuesit për publikimin e listës së vlerësimeve preliminare të projekteve të zhvillimit rural po atë ditë;
9. Aplikuesit që konsiderohen përfitues të mundshëm kanë të drejtë që brenda tetë (8) ditësh kalendarike, nga dita e marrjes së njoftimit të paraqiten në AZHB për të marrë letrën informuese dhe vlerësimin e projektit të tyre;
10. Afati i ankimimit fillon të rrjedh ditën e nesërme, pas publikimit të listës preliminare të përfituesëve të mundshëm të projekteve të zhvillimit rural;
11. Në të njejtën ditë Lista me përfituesit e mundshëm / projektet e përzgjedhura dërgohet tek Drejtorati i Kontrollës në AZHB për kontrollën e parë në terren, e cila duhet të fillojë menjëherë;
12. Në bazë të raportit të kontrollës së parë në terren dhe raportit të procesit të ankimimit, bëhet miratimi i projekteve të zhvillimit rural për financim dhe aprovohet Lista përfundimtare e përfituesëve të projekteve të zhvillimit rural, e cila duhet të publikohet në uebfaqen e MBPZHR-së dhe të AZHB-së;
13. Të gjithë aplikuesit duhet të informohen për përzgjedhjen ose refuzimin e projektit të tyre;
- 1.4. Pas miratimit të projekteve, hartimit të Listës përfundimtare të përfituesëve të projekteve të zhvillimit rural dhe njoftimit të aplikuesëve përfitues, bëhet nënshkrimi i kontratës ndërmjet përfituesit dhe AZHB-së;
- 1.5. Aplikanti ftohet të nënshkruaj kontratën për bashkë – financim të projektit brenda pesë (5) ditëve pas pranimit të letër imfotmimit per miratimin e projekteve;
16. Pas nënshkrimit të kontratës, përfituesi është i obliguar që të fillojë zbatimin e projektit sipas kontratës.

Neni 32 Refuzimi i projekteve

1. Aplikuesi refuzohet nëse:
  - 1.1. Dokumentacionin e ka të pa kompletuar;
  - 1.2. Dështon t'i plotëson kriteret e pranueshmërisë;
  - 1.3. Shpenzimet nuk mund të verifikohen si të pranueshme;
  - 1.4. Projekti nuk është i qëndrueshëm ekonomikisht sipas AZHB-se;
  - 1.5. Në rast të mashtrimit në çdo fazë të procedurës;

- 1.6. Nëse projekti i financuar nga përkrahja publike nuk është funksional sipas projektit/plan biznesit dhe kontratës;
- 1.7. Në rast të mos respektimit të kushteve të kontratës për financim të projektit;
- 1.8. Aplikuesi i cili aplikon për investime publike gjithashtu do të refuzohen nëse dështon të kryej procesin e prokurimit sipas rregullave të aplikueshme të prokurimit.
- 1.9. Aplikuesi njoftohet për projektin që është refuzuar me anë të vendimit për refuzim të nxjerr nga Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë.
- 1.10. Vendimi për refuzim përmban arsyet e refuzimit në mënyrë të detajuar.

Neni 33 **Shpenzimet e papranueshme për masat**

1. Shpenzimet e papranueshme për masat janë:
  - 1.1 taksat, përfshirë TVSH-në; me përjashtim të TVSH-së së pa – kthyeshme për personat fizikë dhe ndërmarrjet jo-raportuese të TVSH-së;
  - 1.2 taksat doganore dhe akcizat;
  - 1.3 blerja dhe qiraja e tokës dhe ndërtesave ekzistuese;
  - 1.4 gjobat, ndëshkimet financiare dhe shpenzimet e proceseve gjyqësore;
  - 1.5 shpenzimet operative;
  - 1.6 makineri dhe pajisje e përdorur;
  - 1.7 Makineritë dhe paisjet pa numer serik dhe te dhena teknike me përjashtim të paisjeve artizanale;
  - 1.8 detyrimet bankare, kamatat, shpenzimet e garantuesit dhe detyrimet e ngjashme;
  - 1.9 kostot e këmbimit, detyrimet dhe humbjet e këmbimit, si dhe shpenzime tjera financiare;
  - 1.10 kontributet në naturë;
  - 1.11 blerja e inpleteve bujqësore, bimëve njëvjeçare dhe mbjellja e tyre;
  - 1.12 shpenzimet e mirëmbajtjes dhe amortizimit;
  - 1.13 shpenzimet për pagat e stafit të punësuar për aktivitetet e menaxhimit, implementimit, monitorimit dhe kontrollimit;
  - 1.14 Shpenzimet nga paragrafi 1.3 dhe 1.5 përveç blerjes së tokës, janë të pranueshme në kuadër të masës “Implementimi i Strategjive të Zhvillimit Lokal – Qasja LEADER”, Përmirësimi i Trajnimit” dhe “Mbështetja për krijimin e grupeve të prodhuesve”.

Neni 34 **Kërkesa për pagesë**

1. Përfituesit që kanë përfunduar investimin sipas kontratës e dorëzojnë kërkesën për pagesë në Zyret Regjionale të AZHB-së.
2. Formulari i kërkesës për pagesë mund të shkarkohet nga web-faqja e AZHB-se apo sigurohet nga Zyra Regjionale e AZHB-së.
3. Kërkesa për pagesë me dokumentacionin e kompletuar dorëzohet kopje fizike, dhe një CD apo USB me dokumentet e skanuara, personalisht nga përfituesi ose nga personi i autorizuar, siç është përcaktuar në Kontratën për financimin e projekteve.
4. Nëse kërkesa për pagesë nuk është e kompletuar me të gjitha dokumentet sipas kontratës, zyrtari i AZHB-së nuk e pranon Kërkesën për pagesë, por e regjistron atë duke i dhënë përfituesit një kopje dhe i kërkon plotësimin e dokumentacionit përkatës brenda afatit prej pesë (5) ditëve.
5. Nëse përfituesi brenda afatit të përcaktuar sipas paragrafit 3 dhe 4 të këtij Neni, nuk e dorëzon dokumentacionin e kompletuar, kërkesa për pagesë refuzohet.
6. Pas kontrolles administrative të kërkesës për pagesë, Drejtoria e Kontrollit në AZHB bën kontrollën e dytë në terren për tu siguruar se investimi është bërë sipas projekt propozimit / biznes planit të aprovuar dhe letres miratuese.
7. Në rast të gabimeve teknike në pakon e kërkesës për pagesë aplikuesi duhet të njoftohet për korigjimin e gabimeve teknike, në afat prej pesë (5) ditëve.
8. Nëse përfituesi brenda afatit të përcaktuar sipas paragrafit 7 të këtij neni, nuk e korigjon dokumentacionin me gabime teknike, ky dokument refuzohet.
9. Në bazë të Vlerësimit të Raportit të Kontrollit nga terreni dhe faturave të dorëzuara, me kërkesën për pagesë dhe çmimorese se AZHB-se, AZHB nxjerr Vendim për pagesë brenda afatit 60 ditësh dhe e njofton përfituesin përmes një Letre Informuese.
10. Asnjë pagesë nuk bëhet për përfituesit për të cilën konstatohet se kanë krijuar kushte artificiale për marrjen e pagesave.
11. Nëse kërkesa për pagesë nuk është pranuar apo mbështetja publike është zvogëluar, përfituesi duhet të informohet përmes Letrës informuese.
12. Prej ditës së dorëzimit të kërkesës për pagesë deri te ekzekutimi i pagesës nuk duhet të kalojnë më shumë se (90) ditë, përveç nëse një tejkallim i afatit bëhet për arsye objektive.
13. Para kërkesës për pagesë përfituesi duhet të vendos në vend investim tabelen me logo të MBPZHR/AZHB me madhësi 100cmx50cm të përcaktuar sipas Shtojcave 1, 2, 3, 4, dhe 5 të këtij udhëzimi administrativ.
14. Pagesa duhet të bëhet në afat prej (30) ditësh nga dita e Vendimit për pagesë.
15. Në rast të kontestimit të vendimit për pagesë ose vendimit për refuzim të pagesës, përfituesi ka të drejtë ankese.
16. AZHB krijon një Komision të veçantë për ankesa që ndërliqhen me vendimin për nderprerje të kontratës, vendimin për pagesë, vendimin për refuzim dhe vendimit për përjashtim për tri vite.
17. Kundër vendimit të Komisionit pala ka të drejtë të ushtrojë padi për konflikt administrativ në gjykatën kompetente në afat prej 30 ditësh.

Neni 35

Shkalla e kontrolleve në teren

1. AZHB obligohet të kontrollojë në teren në shkallën prej 100 % të gjitha projektet, të cilat janë përzgjedhur si përfituese nga PZHR 2023 dhe të verifikojë përmbushjen e kritereve për financim.
2. Pas parashtrimit të Kërkesës për pagesë, Drejtorja e Kontrollit e AZHB-së është i obliguar të verifikojë zbatimin e investimeve me anë të kontrollit në teren. Në këtë rast përfituesi është i obliguar të jete i pranishëm gjatë zhvillimit të kontrollit në teren me se largu 5 dite nga njoftimi i AZHB-së.
3. Rikontrolli në terren bëhet në raste të caktuara dhe me kërkesë të Drejtorive përkatëse të AZHB-së.
4. Në bazë të raportit të kontrollit për verifikimin, kërkesës për pagesë me dokumentacionin e bashkangjitur për kryerjen e investimeve dhe qmimoren referente, bëhet autorizimi i pagesës.
5. AZHB kryen Ex-post kontroll për verifikimin e të gjitha projekteve të përzgjedhura për financim se paku pesë (5) vjet, nga dita e ekzekutimit të pagesës së fundit. Në këtë rast përfituesi është i obliguar të jete i pranishëm gjatë zhvillimit të kontrollit në teren me se largu 5 dite nga njoftimi i AZHB-së.
6. AZHB me vendim të veçantë e cakton komisionin për superkontroll të projekteve.

Neni 36

Kontrolla e veçantë

Për kontrollin e veçantë në terren, në rastet të investimeve në ndërtimtari dhe investimeve që kërkojnë ekspertizë të veçantë, AZHB mund të angazhojë ekspertë të fushave përkatëse për të dhënë vlerësim profesional.

Neni 37

Dokumentacioni i kërkuar për pagesë

1. Kërkesa për pagesë duhet të përmbajë origjinalin e dokumenteve të kërkuara sipas kërkesës për pagesë dhe një CD me dokumentet e skanuara.
2. Pagesat mbi shumën pesëqind euro (500.00€), bëhen përmes transferit bankar dhe duhet të vërtetohen me pasqyrat bankare të llogarise rrjedhëse.
3. Për pagesat me vlerë nën pesëqind euro (500.00€) € nëse pagesa është bërë me para në dorë, duhet të sigurohet fatura dhe kuponi fiskal, kurse nëse pagesa është bërë përmes bankës duhet të dorëzohet fletëpagesa e transferit bankar.

Neni 38

Procedura e ankesave për aplikues

1. Aplikuesit e pakënaqur me rezultatin e vlerësimit kanë të drejtën e ankesës ndaj vendimeve të AZHB-së.
2. Ankesa duhet t'i drejtohet Komisionit për Shqyrtimin e Ankesave.

3. Aplikuesi mund të paraqesë ankesë me shkrim në afat prej 30 ditësh nga dita e publikimit të Listës preliminare të përfituesëve të mundshëm të projekteve të zhvillimit rural.
4. Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave në afat prej 30 ditësh nga dita e dorëzimit të ankesës, duhet të jep përgjigje me shkrim, me arsyetim të plotë, drejtuar parashtruesit të ankesës.
5. Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave merr vendim me shumicën e votave të anëtarëve të tij, me të cilin:
  - 5.1. Refuzon ankesën ndaj vendimit të AZHB-së në lidhje me vlerësimin e projektit përkatës.
  - 5.2. Aprovon ankesën dhe anulon vendimin e AZHB-së në lidhje me vlerësimin e projektit përkatës dhe merr vendim meritor.
6. Gjatë procesit të shqyrtimit të ankesave, Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave mund të kërkoj informacione të nevojshme nga AZHB, të realizojë vizita në terren dhe të kërkoj informata edhe drejtpërdrejt nga pala në lidhje me projektet përkatëse.
7. Kundër vendimit përfundimtar në procedurë të rregullt administrative nuk lejohet ankesë por me padi mund të iniciohet konflikt administrativ në Gjykatën kompetente.

Neni 39

Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave

1. Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave është një trup profesional për shqyrtimin, vlerësimin dhe vendosjen për ankesa, i cili përbëhet nga zyrtarë të AZHB-së dhe MBPZHR-së dhe themelohet me vendim të MBPZHR-së.
2. Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave përbëhet nga pesë (5) anëtarë, dy (2) prej të cilëve janë zyrtarë në AZHB, ndërsa tre (3) prej të cilëve janë zyrtarë të MBPZHR.
3. Anëtarët e Komisionit për Shqyrtimin e Ankesave janë të pavarur në punën e tyre dhe vendimet i marrin në pajtim me faktet dhe gjendjen e verifikuar.
4. Anëtari i Komisionit për Shqyrtimin e Ankesave obligohet që:
  - 4.1. Të zbatojë kriteret dhe procedurat e përcaktuara në këtë Udhëzim Administrativ;
  - 4.2. Të jetë i paanshëm;
  - 4.3. Të ushtrojë të drejtën e votës së lirë dhe të pandikuar;
  - 4.4. Të marrë pjesë në takimet e Komisionit dhe të nënshkruaj raportet punuese dhe vendimet përkatëse.
5. Komisioni për ankesa nga paragrafi 2 i këtij neni obligohet që vendimet e marra të hartoi në pajtim me arsyetimin e aktit administrativ të përcaktuar në nenin 48 dhe 49 të Ligjit Nr.05/L-031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative (Gazeta Zyrtare Nr.20/21 Qershor 2016).
6. Komisioni për Shqyrtimin e Ankesave obligohet që për punën e vet dhe për veprimet e marra të hartojë raport me shkrim dhe të informojë zyrtarët më të lartë të MBPZHR-së dhe AZHB-së, si dhe palët e interesit, më së largu 30 ditë nga dita e përfundimit të afatit të ankimit.

Neni 40
Trajtimi i lëndëve të gjykatave

Lëndët të cilat kthehen për rishqyrtim dhe rivendosje sipas Aktgjykimeve të Gjykatave përkatëse, trajtohen dhe përgatitet vendim nga Zyra Ligjore e AZHB-së.

Neni 41
Kushtet për mirëmbajtjen e investimit

1. Investimi për të cilin përfituesi ka marrë mbështetje nuk duhet të pësoj ndryshim thelbësor brenda pese (5) viteve nga data kur pagesa përfundimtare është pranuar.
2. Ndryshime thelbësore të një investimi janë ato të cilat rezultojnë në:
  - 2.1. Ndërprerjen ose zhvendosjen e aktivitetit prodhues nga paragrafi 1 i këtij neni, në një fushë që nuk është e mbuluar me Program;
  - 2.2. Ndryshimi i pronësisë dhe vendi i investimit;
  - 2.3. Ndryshim përmbajtjesor që ndikon në natyrën, objektivat ose kushtet e zbatimit të cilat rezultojnë me ndryshimin e objektivave fillestare.
3. Në rast të situatave të jashtëzakonshme që mund të ndikojnë në investim nga fatkeqësitë natyrore, përfituesi duhet të informojë AZHB-në brenda afateve, sipas kontratës së nënshkruar nga dy palët.

Neni 42
Kontrolla në terren Ex-posti dhe procedura pas zbatimit të projektit

1. Përfituesi është i obliguar ta kthej mbështetjen financiare pjesërisht apo teresisht në rast së pas implementimit të kontratës deri në përfundim të periudhës monitoruese/ ex-post paraqiten parregullësi.
2. Në rast të evidentimit të parregullësive përfituesi do të ndëshkohet sipas nenit 53 të Ligjit Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.8/29 Mars 2023);
3. Përfituesi ka të drejtë ankese ndaj Vendimit si në paragrafin 2 të këtij neni, në Komisionin për shqyrtimin e ankesave të cilinë e formon Drejtori Ekzekutiv i AZHB-së në përberje prej 3/5/7 anetareve, për vendosje në ankesë.
4. Kundër vendimit përfundimtar në procedurë të rregullt administrative nuk lejohet ankesë por me padi mund të iniciohet konflikt administrativ në Gjykatën kompetente.
5. Pas përfundimit të procedurës së ankesës AZHB është e obliguar që të vazhdojë procedimin e kthimit të përkrahjës publike përmes organeve kompetente.

Neni 43
Zbatimi

Obligohet Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë, aplikuesit dhe përfituesit nga Masat e Zhvillimit Rural për zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ.

Neni 44
Dispozitat ndëshkimore

1. Moszbatimi i këtij Udhëzimi Administrativ, sanksionohet me ndëshkimet e përcaktuara në Nenin 53 të Ligjit Nr.08/L-072 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës Nr.8/27.03.2023) dhe legjislacionit në fuqi.
2. Në rast të shkeljes së dispozitave të lartpërmendura, AZHB duhet menjëherë të informoj palën për shkelje të kontratës, ndërsa AZHB-së duhet të filloj procedurat ligjore sipas legjislacionit në fuqi.

KAPITULLI X
DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 45
Toka nën komasacion

Përrjashtimisht dispozitave të përcaktuara në këtë Udhëzim Administrativ, aplikuesit të cilët e kanë sipërfaqen e tokës bujqësore nën komasacion por nuk e posedojnë kopjen e planit dhe fletën poseduese, por kanë aktvendime të ligjshme të komasacionit nga kadastru, ju lejohe aplikimi për përkrahje në kuadër të PZHR 2023.

Neni 46
Dokumentacioni për komunat: Mitrovicë e Veriut, Zveçan, Leposaviç dhe Zubin Potok

1. Aplikuesit e komunave: Mitrovicë e Veriut, Zveçan, Leposaviç dhe Zubin Potok, të cilët nuk mund të sigurojnë fletat poseduese dhe kopjen e planit nga komuna e tyre përkatëse, këto dokumente duhet t'i marrin nga Agjencioni Kadastral i Kosovës.
2. Aplikuesit e komunave: Mitrovicë e Veriut, Zveçan, Leposaviç dhe Zubin Potok, ju lejohe të aplikojne për përkrahje në kuadër të PZHR 2023 pa vërtetim për tatimin në pronë.

Neni 47

1. Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë përgatit udhëzuesit për aplikant për:
  - 1.1. Masën 1 Investimet në Asetet Fizike në Ekonomitë Bujqësore;
  - 1.2. Masën 3 Investimet në Asetet Fizike në Përpunimin dhe Tregtimin e Produkteve Bujqësore;
  - 1.3. Masën 7 Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve;
  - 1.4 Masën 5 Përgatitja dhe Zbatimi i Strategjive të Zhvillimit Lokal – Qasja Leader.
2. Aplikuesit janë të obliguar të ju përmbahen udhëzuesve për aplikant të cilët janë të publikuar në ueb faqën e AZHB/MBPZHR

Neni 48
Shtojcat

1. Pjesë përbërëse e këtij Udhëzimi Administrativ janë:
  - 1.1. Shtojca Nr. I Masa 1 - Investimet në Asetet Fizike në Ekonomitë Bujqësore:

- 1.1.1. Tabela 1: Kriteret e përzgjedhjes për prodhimin bimor;
- 1.1.2. Tabela 2: Kriteret e përzgjedhjes për prodhimtarin blegtorale.
- 1.2. Shtojca Nr.II. Masa 3 - Investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore:
  - 1.2.1. Tabela 3: Kriteret e përzgjedhjes për të gjitha nën masat e kësaj mase.
- 1.3. Shtojca Nr. III Masa 7 - Divesifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Bizneseve:
  - 1.3.1. Tabela 4. Nën Masën Prodhimi i mjaltit;
  - 1.3.2. Tabela 5. Grumbullimi, përpunimi dhe promovimi i produkteve jo drusore të malit;
  - 1.3.3. Tabela 6. Përpunimi i prodhimeve bujqësore në ekonomi familjare;
  - 1.3.4. Tabela 7. Aktivitetet jo – bujqësore në zonat rurale;
  - 1.3.5. Tabela 8. Zhvillimi dhe promovimi i turizmit rural;
  - 1.3.6. Tabela 9. Kultivimi i peshkut;
  - 1.3.7. Tabela 10. Rritja e shpezëve të fshatit.

Neni 49
Hyrja në fuqi

Ky Udhëzim Administrativ hyn në fuqi shtatë (7) ditë pas publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Faton Peci

Ministër i Ministrisë së Bujqësisë, Pëlltarisë, dhe Zhvillimit Rural

Data: 19 / 10 / 2023

SHTOJCA I
MASA I INVESTIMET NË ASETET FIZIKE NË EKONOMITË BUJQËSORE

Tabela 1. Kriteret e përzgjedhjes për prodhimin bimor

Nr	Lloji i kritereve	Kategoria					Pi kët
		Drufrutore	manore	rrush	Serra/serra për fidanë	Depo për peme drufrutore dhe manore, perime (përfshirë patatën) dhe rrush.	
1.	Investimet në irrijen e prodhimit, përmirësimi i efikasitetit dhe qëndrueshmërisë së prodhimit në fermë. Kapaciteti prodhues: sipërfaqja që do të ngritet. Në rast të investimit në infrastrukturë: depo, ujijtje, mbrojtje kundër breshëri dhe / ose makineri, pikët llogariten varësisht prej sipërfaqes ekzistuese ¹ apo asaj që do të ngritet, cila do qoftë më e madhe.	≥ 3 ha 1 ha - < 3 ha	≥ 0.5 ha 0.25 ha - < 0.5 ha	≥ 1 ha 0.5 - 1 ha	> 0.20 ha 0.10 – 0.20 ha	Sipërfaqja e ngritur, përfshirë edhe atë ekzistuese, më e madhe se 5 ha Sipërfaqja e ngritur, përfshirë edhe atë ekzistuese nga 3- 5 ha	55 50
2.	Aplikuesi i ri ²	Aplikanti është 40 vjeç ose më i ri					3
3.	Gjinia e fermerit ³	Aplikuesi femër					2
4.	Investimet në zonat malore - ky kriter nuk vlen për aplikuesit për serra.	Investimet në zonat malore					10
5.	Investimet që synojnë zbutjen e efekteve të ndryshimeve klimatike (Investimet në prodhim të energjisë së ripërtitshme) ⁴	Investimi në prodhimin e energjisë në fermë nga burimet e ripërtitshme (min. 5% e investimit të pranueshëm). (Pikët nga ky kriter merren sipas biznesi planit) (ky kriter nuk vlen për ngritje të vreshtave)					10
6.	Investimet që përfshijnë krijimin e vendeve të punës duke u bazuar në biznes plan.	Vende të punës do të vlerësohen sipas biznes planit, nëse nuk ju përmbahen kërkesave do të sanksionohen me kthim të investimit. “Çdo vend i krijuar i punës duhet të regjistrohet në ATK dhe të i paguhet të gjitha kontributet se paku për periudhën monitoruese” ⁵ .					20
GJITHSEJ						100	

¹ Sipërfaqet ekzistuese të dëshmohet me marrjen e pagesës direkte për këto sipërfaqe në vitin paraprak ose nëse nuk ka marrë pagesa direkte dëshmohet me certifikatën e pronës dhe NIF-in.

² I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

³ Gjinia e fermerit, aplikuesi do të marrë pikët e këtij kriteri nëse e tërë toka përfshirë tokën ku bëhet investimi duhet të jetë në emër të aplikuesit të saj në pesë (5) vitet e fundit. Krijimi i Kushteve artificiale për të marrë pikë paraqet mashtrim dhe do të ndëshkohet sipas legjislacionit në fuqi.

⁴ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtitshme/ mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfuturi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtitshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrolli, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit të kontratës, ad -hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtitshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohen sipas legjislacionit në fuqi.

⁵ Për çdo punëtor të punësuar, aplikuesi merre 5 pike plus por jo me shume se 20 pike, ne rastet kur punësohen 4 veta e me shume

Tabela 2. Kriteret e përzgjedhjes për prodhimin shtazor

Nr.	Lloji i kriterëve	Kategoria					Pikë
		Lopë qumështore ⁶	Vica	Derra	Dele/dhi	Pula	
1	Kapaciteti prodhues (numri i kafshëve) pas realizimit të projektit.	10-15 krerë	≥ 20 < 30 krerë	≥ 40 < 100	≥ 150 < 300	≥ 5000 < 50.000	20
		> 15 krerë	≥ 30 krerë	≥ 100 krerë	≥ 300 krerë	≥ 50.000 krerë	25
2	Investimet në rritjen e prodhimit në përmirësimin e efikasitetit. Lloji i investimit: Në rast të investimit edhe nga pika a) pika b) dhe c) pikët llogariten nga investimi me pjesën më të madhe të buxhetit të planifikuar në biznes plan.	a) Ndërtimi/renovimi/zgjerimi i stallës					25
		b) Makineri dhe/ose përmirësimi i infrastrukturës së jashtme, depo e plehut, depo e silazhit, dhe depo e sanës					20
		c) Blerja e lopëve					30
3	Investime që synojnë zbutjen e efekteve të ndryshimeve klimatike	Investimi në prodhimin e energjisë në fermë nga burimet e ripërtitshme (min. 5% e investimit të pranueshëm) (Pikët nga ky kriter merren sipas biznesi planit)					10
4	Investimet në zonat malore	Investimet në zonat malore					10
5	Investimet që përfshinë krijimin e vendeve të punës duke u bazuar në biznes plan.	Vendet e punës do të vlerësohen sipas biznes planit, nëse nuk ju përmbahen kërkesave do të sanksionohen me kthim të investimit. "Çdo vend i krijuar i punës duhet të regjistrohet në ATK dhe të i paguhen të gjitha kontributet se paku për periudhën monitoruese". ⁸					20
6	Aplikuesi i ri ⁹	Aplikanti është 40 vjeç ose më i ri					3
7	Gjinia e fermerit	Aplikuesi femër					2
	GJITHSEJ						100

⁶ Në këtë grup hyjnë edhe fermer fillestar, të cilët janë të obliguar të arrijnë numrin minimal prej 10 krerëve pas zbatimit të projektit.

⁷ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtitshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfuturi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtitshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrolli, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit të kontratës, ad -hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtitshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohen sipas legjislativitit në fuqi.

⁸ Për çdo puntor të punësuar, aplikuesi merre 5 pike plus por jo me shume se 20 pike, në rastet kur punësohen 4 veta e me shume

⁹ I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

SHTOJCA II
MASA 3 INVESTIMET NË ASETET FIZIKE NË PËRPUNIMIN DHE
TREGTIMIN E PRODUKTEVE BUJQËSORE:

Tabela nr 3. Kriteret e përzgjedhjes për të gjithë nën sektorët

Nr.	Kriteret e përzgjedhjes	Pikët
1.	Investimet në arritjen e standardeve kombëtare të sigurisë së ushqimit	25
2.	Investimet në projekte për përmirësim të pozitës së fermerëve në zinxhirin e vlerës (lidhja e kontratave/ të noterizuar) ¹⁰	20
3.	Investimi në prodhimin e energjisë në ndërmarrje nga burimet e ripërtërishme (min. 10% investimit të pranueshëm) ¹¹	20
4.	Investimet që kanë të bëjnë me trajtimin e mbeturinave, pastrimin e ujit dhe/ose shfrytëzimin e produkteve të mbeturinave - ekonomia qarkore	15
5.	Investime që shpijnë në inovacion dhe diversifikim të prodhimit Futja e të paktën dy produkteve të reja (ose dy lloje te ndryshme te verave	10
6.	Aplikuesit kanë pasur afarizëm pozitiv gjatë 2 vjetëve të fundit (shih dokumentin: Gjendja e përgjithshme e deklarimeve dhe transaksioneve tjera nga ATK)	5
7.	Krijimi i vendeve të punës (për çdo punëtor të ri të punësuar nga një pikë por jo më shumë se 5 pikë në total)	5
	Total	100

SHTOJCA III
MASA 7 DIVESIFIKIMI I FERMAVE DHE ZHVILLIMI I BIZNESEVE

Tabela nr 4. Kriteret e përzgjedhjes “Grumbullimi dhe përpunimi produkteve pyjore jo drusore përfshirë bimët mjekësore dhe aromatike (BMA të grumbulluara apo të kultivuara)

	Kategoritë	Pikët	
1	Përvoja e aplikuesit	Aplikuesi /ndërmarrja ka përvojë 3 vite e më shumë në grumbullimin, përpunimi të PPJD dhe BMA;	40
		Aplikuesi /ndërmarrja ka përvojë më pak se 3 vite në grumbullimin, përpunimi të PPJD dhe BMA;	45
2	Vendi i investimit	Investimi në zona malore	10
3	Eksporti	Eksporti PPJD -ve dhe i BMA-ve (i vitit paraprak mbi 500,000 euro)	5
4	Siguria e ushqimit	Investimet në arritjen e standardeve kombëtare të sigurisë së ushqimit	15

¹⁰ Investimet në projekte për të përmirësuar pozitën e fermerëve në zinxhirin e vlerës (lidhja e kontratave/ të noterizuara)

a) se paku 80% e lëndës së parë të qumështit e kontraktuar të jetë nga prodhimi vendor;

b) se paku 30% e lëndës së parë e mishit të kontraktuar të jetë nga prodhimi vendor;

c) se paku 80% e lëndës së parë të pemëve, perimeve dhe rrushit të kontraktuar të jetë nga prodhimi vendor;

(këto duhet të dëshmohen përmes kontratave të noterizuara ndërsa prodhimi vetanak i ndërmarrjes dëshmohet me plan biznesi)

(këto duhet të dëshmohen përmes kontratave të noterizuara ndërsa prodhimi vetanak i ndërmarrjes dëshmohet me plan biznesi).

¹¹ Përfituesi që ka paraparë investime në prodhimin e energjisë së ripërtërishme dhe fiton pikë për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe mbajë aktiv për qëllime që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrole nga zyrtarët e AZHB-së (ad-hoc ose ex- post) konstatohet që investimet në energji të ripërtërishme nuk janë duke u përdorur ashtu siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohet sipas legjislacioni në fuqi .

5	Krijimi i vendeve te punësimit	Investimi përfshin krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të projekt propozimit / planit të biznesit	10
6	Mbrojtja e mjedisit ¹²	Investimet në energjinë e ripërtritshme	5
7	Aplikuesi i ri ¹³	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri	5
8	Prodhimtaria organike	I certifikuar për prodhim organik	5
9	Gjithsej		100

Tabela nr 5. Kriteret e përzgjedhjes për nën-masën “Zhvillimin e turizmit rural /agro-turizmi”

	Kategoritë		Pikët
1	Përvoja e aplikuesit a)Përvoja e aplikuesit në turizëm rural (për personat fizik, të dëshmohet me NIF) b)Për biznese të dëshmohet me aktivitetin përkatës të biznesit	Aplikuesi ka përvojë 3 vite e më shumë në ofrimin e shërbimeve të turizmit	45
		Aplikuesi ka përvojë me pak se 3 vite në ofrimin e shërbimeve të turizmit	40
2.	Vendi i investimit	Investimi në zona malore	15
3.	Aplikuesi i ri ¹⁴	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri	10
4.	Gjinia e fermerit	a) Femra/person fizik së paku 3 vite pronare e fermës ku zhvillohet aktiviteti i turizmit rurale) të dëshmohet me NIF; b)Femra /person juridik se paku 3 vite pronare e biznesit për turizëm rural	5
5.	Mbrojtja e mjedisit ¹⁵	Investimet në energjinë e ripërtritshme	10
6.	Punësimit	Investimi në krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të projekte propozimit / planit të biznesit	5
7.	Trashëgimia kulturore	Investimet në objekte të trashëgimisë kulturore	5
8.	Përkrahja nga GLV –të	Investimet që janë në linjë me SZHL të GLV-së përkatëse	5
	Gjithsej		100

¹² Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtritshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfutuesi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtritshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrollë, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit te kontratës, ad –hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtritshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohet sipas legjislacionit ne fuqi .

¹³ I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

¹⁴ I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

¹⁵ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtritshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfutuesi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtritshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrollë, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit te kontratës, ad –hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtritshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohet sipas legjislacionit ne fuqi .

Tabela nr 6. Kriteret e përzgjedhjes për nën-masën “Përpunimin e prodhimeve bujqësore në ekonomin familjare”

Kategoritë		Pikët	
1	Madhësia e fermës	> 1ha tokë bujqësore (toka në emër aplikuesit);	45
		≤ 1ha jo më pak se 0,50 ha tokë bujqësore (toka në emër aplikuesit);	40
		3 e më shumë lopë qumështore ose 15 dele ose 15 dhi (në ekonominë familjare në emër të aplikuesit)	45
		Me pak se 3 lopë qumështore ose 15 dele ose 15 dhi (në ekonominë familjare në emër të aplikuesit)	40
2	Siguria e ushqimit	Investimet në arritjen e standardeve kombëtare të sigurisë së ushqimit	15
3	Mbrojtja e mjedisit	Investimet në energjinë e ripërtitshme	10
4	Krijimi i vendeve të punës	Investimi në krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të planit të biznesit/projekt propozimit	10
5	Vendi i investimit	Investimi në zona malore	10
6	Gjinia e fermerit	Aplikuesi femra	5
7	Aplikuesi i ri	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri	5
Gjithsej			100

Tabela nr 7. Kriteret e përzgjedhjes për nën -masën “Prodhimi i mjaltit”

Kategoritë			Pikët	
1	Madhësia e fermës në momentin e aplikimit	Numri i koshereve	50 - 100	50
			101 - 150	45
			>150	40
2	Aplikuesi është i regjistruar si biznes me kodin e bletarisë		10	
3	Vendi i investimit	Investimi është në zonë malore;	10	
4	Mbrojtja e mjedisit ¹⁶	Investimet në energjinë e ripërtitshme;	10	
5	Krijimi i vendeve të punës	Investimi përfshin krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të projekt propozimit / planit të biznesit;	10	
6	Gjinia e fermerit ¹⁷	a)Femra/person fizik së paku 2 vite pronare e fermës ku zhvillohet aktiviteti i “Prodhimtaria e mjaltës” të dëshmohet me NIF; b)Femra /person juridik se paku 2 vite pronare e biznesit “Prodhimtaria e mjaltës”;	5	
7	Aplikuesi i ri ¹⁸	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri;	5	
Gjithsej			100	

¹⁶ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtitshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfituesi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtitshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrollë, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit të kontratës, ad –hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtitshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohet sipas legjislacionit në fuqi

¹⁷ Gjinia e fermerit, aplikuesi do të marrë pikët e këtij kriteri nëse ferma (bletishtja) ose biznesi aktivitetin (prodhimi i mjaltës) është në pronësi të saj në 2 (dy) vitet e fundit . Krijimi i Kushteve artificiale për të marrë pikë paraqet mashtrim dhe do të ndëshkohet sipas legjislacionit në fuqi .

¹⁸ pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

Tabela nr 8. Kriteret e përzgjedhjes për nën -masën “Aktivitete jo-bujqësore në zona rurale”

Kategoritë		Pikët	
1	Mosha e aplikuesit	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri ¹⁹ ;	45
		Aplikuesi është mbi 40 vjeç	35
2	Përvoja aplikantit	Aplikuesi - ka së paku 2 vjet përvojë në aktivitetin për të cilën aplikon	15
3	Vendi i investimit	Investimi është në zonë malore;	15
4	Punësimi	Investimi përfshin krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të projekt propozimit / planit të biznesit ;	10
5	Mbrojtja e mjedisit ²⁰	Investimet në energjinë e ripërtritshme;	10
6	Gjinia e fermerit	Aplikuesi femër	5
Gjithsej		100	

Tabela nr 9. Kriteret e përzgjedhjes për nën -masën “Rritja e shpezëve të fshatit”

Kategoritë		Pikët	
1.	Përvoja e aplikuesit para aplikimit	≥ 500 pula ose rosa (ose gjithsej më shumë se 500 krerë)	50
		≥ 200 pata ose biba (ose gjithsej më shumë se 200 krerë)	
2.	Gjinia e fermerit	< 500 pula ose rosa (ose gjithsej më pak se 500 krerë)	45
		< 200 pata ose biba (ose gjithsej më pak se 200 krerë)	
2.	Gjinia e fermerit	Aplikuesi fermër	10
3.	Aplikuesi i ri ²¹	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri/re	20
4.	Vendi i investimit	Investimi është në zone malore;	20
Gjithsej		100	

Tabela nr 10. Kriteret e përzgjedhjes për nën -masën “Kultivimi i peshkut”

Kategoritë		Pikët	
1.	Kapaciteti prodhues Për fillestar kapaciteti pas investimit në biznes plan	≥ 3 t/vit - < 10 t/vit	45
		≥ 10 t/vit - < 30 t/vit	40
		≥ 30 t/vit	35
2.	Përvoja e aplikuesit në akuakulturë	Aplikuesi është i licencuar nga MBPZHR-ja;	20
		Aplikuesi ka marrë pagesa direkte për akuakulturë në vitin paraprak, por nuk është i licencuar;	15
		Aplikuesi është fillestar;	10
3.	Aplikuesi i ri ²²	Aplikuesi është 40 vjeç ose më i ri/re;	5
4.	Vendi i investimit	Investimi është në zone malore;	10
5.	Punësimi	Investimi krijimin e vendeve të reja të punës në bazë të projekt propozimit / planit të biznesit;	10
6.	Mbrojtja e mjedisit ²³	Investimet në energjinë e ripërtritshme.	10
Gjithsej		100	

¹⁹ I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

²⁰ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtritshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfituesi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtritshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrollë, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit të kontratës, ad –hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtritshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohen sipas legjislacionit në fuqi

²¹ I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

²² I pranueshëm është aplikuesi i cili deri në ditën e aplikimit nuk i ka mbushur 40 vjet

²³ Investimet në prodhimin e energjisë së ripërtritshme/mbrojtja e mjedisit dhe ndryshimi klimatik, nëse përfituesi ka paraparë investime në përdorimin e energjisë së ripërtritshme dhe i fiton pikët për këtë qëllim, është i obliguar që këtë investim ta përdorë dhe ta mbajë aktiv për qëllimet që i ka paraparë në planin e biznesit. Nëse gjatë secilës kontrollë, nga zyrtarët e AZHB-së (para nënshkrimit të kontratës, ad –hoc ose ex-post), konstatohet që investimet në energji të ripërtritshme nuk janë duke u përdorur siç parashihet në biznes plan atëherë do të ndëshkohen sipas legjislacionit në fuqi .